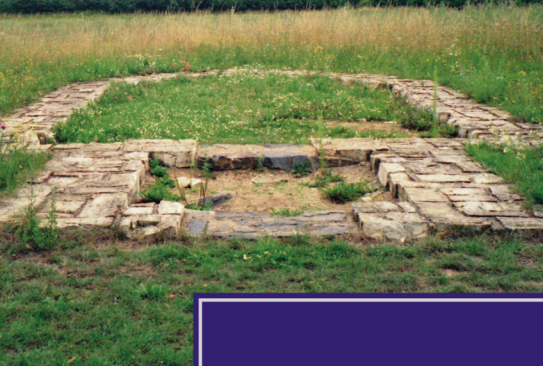

JITKA LENKOVÁ

TAJEMNÁ MÍSTA ČESKA

VZRUŠUJÍCÍ PUTOVÁNÍ PO LOKALITÁCH
OPŘEDENÝCH ROUŠKOU
TAJEMSTVÍ, ZÁHAD A MYSTERIÍ

JITKA LENKOVÁ

TAJEMNÁ MÍSTA ČESKA

VZRUŠUJÍCÍ PUTOVÁNÍ PO LOKALITÁCH
OPŘEDENÝCH ROUŠKOU
TAJEMSTVÍ, ZÁHAD A MYSTÉRII

© Jitka Lenková, 2016
© NAKLADATELSTVÍ XYZ, 2016

ISBN 978-80-7505-312-1

Úvodem

Vydejte se za tajemstvím

Neznám jinou zemi na světě, kde by se na tak malé ploše našlo tolik různorodých tajemných míst. A to je skvělé především proto, že je může snadno a rychle navštívit opravdu každý, na rozdíl od Velikonočního ostrova nebo Machu Picchu. Tajemná místa Česka se prozatím nepyšní takovou proslulostí, ale to není jejich vina. Kdyby například tři a půl metru vysoký menhir Kamenný pastýř nestál u Klobuk na Rakovnicku, ale někde ve Velké Británii, určitě by se u něj už prodávaly suvenýry a vybíralo vstupné. To ale nehrozí a vy si tam můžete bádat, jak uznáte za vhodné.

Totéž platí i pro další místa uvedená v této knize. Všechna jsem osobně navštívila a mohu zodpovědně prohlásit, že „příchuť záhad“ povyší i ten nejobyčejnější výlet na úplně jinou úroveň. Pokud si sebou přibalíte právě tuhle knížku, budu moc ráda, protože přesně tak jsem to zamýšlela. Přeji vám, abyste si toulky s nádechem tajemna užili přinejmenším stejně jako já.

JITKA LENKOVÁ

Petrínská kopie labyrintu z Chartres je oproti originálu dozdobena srdíčkem uprostřed.

1. Praha

Bájný Vyšehrad

„Toť srdce vlasti, stolice knížecí, střed a ohnisko života českého, svatý Vyšehrad, ozářený třpytem bohatýrských dějů i oslněný leskem pověstí a zkazek národních! Vane z něj líbezná poezie staroslovanského života. Duchové praotců oblétají jej...“

(Čechy, díl III., vydavatel J. Otto)

„Dlužno věřit mlhavé předině tak, jak ji lid podal.“

(Popelka Biliánová, 1862–1941)

Za tajemstvím Vyšehradu

Bájeslovný Vyšehrad! Kolik romantických představ zůstává spojeno s tímto výrazným skalním ostrohem. Tady sídlila a vládla kněžna Libuše, sem přinesl divokého kance Bivoj. Odtud skočil přes hradby do Vltavy obětavý Šemík, a zachránil tak Horymírovi život. Kdo by neznal tyto poutavé příběhy ze *Starých pověstí českých*. A vypráví se

ještě ledacos jiného. O studeném světle, kterým někdy v noci hoří rotunda sv. Martina. O bílé paní u Černé studny. O podzemních sklepeních s poklady hlídanými velkým lvem, o stříbrném koni...

Než se vydáme za vyšehradskými tajemstvími, podívejme se nejprve na základní historická fakta. I když je Vyšehrad bezesporu jedním z nejpamátnejších českých „kopců“, školní osnovy mu příliš místa nevěnovaly. Až z odbornější literatury zjistíme, že Vyšehrad byl osídlen v pozdní době kamenné ve 4. tisíciletí př. n. l. Archeologové zde našli pozůstatky po tehdejších osídlení lidem kultury nálevkovitých pohárů. O něco později na Vyšehradě vznikla opevněná osada lidu řivnáčské kultury (2500–2300 př. n. l.). Potom však následuje v osídlení velmi dlouhá přestávka. Další archeologické nálezy, například předrománské základy staveb, jsou datovány až od 10. století n. l. V rozmezí šestého a sedmého století, kam by přibližně časově spadala doba vlády kněžny Libuše, žádné archeologické nálezy nemáme. Chybí i jakákoliv zmínka o Vyšehradu té doby v literárních pramenech. Tím je hodnověrnost příběhů ze *Starých pověstí českých* v podání různých kronikářů řádně zpochybněna.

Okolo roku 1000 zažívá Vyšehrad časy největší panovnické slávy a lesku. Je to doba vlády knížete Vratislava II. (1061–1092) a jeho následovníků. Na Vyšehradě v té době už stál knížecí palác s příslušným hospodářským zázemím, začíná se budovat kostel sv. Petra a Pavla, vzniká vyšehradská kapitula. Sedmdesát let byl Vyšehrad sídlem českých panovníků, poté se kníže Soběslav I. rozhodl vrátit na Pražský hrad. Zašlou slávu Vyšehradu se ještě pokusil obnovit Karel IV., ale následující husitské bouře z něj udělaly doslova zbořeníště. Zcela nový charakter někdejšímu hradišti vtisklo později mohutné barokní opevnění. Oživený zájem obrozenců o toto místo dal v minulém století vzniknout Slavínu, kde dnes odpočívá na šest set českých vynikajících osobností.

Tato obrozenecká snaha o vyzdvížení Vyšehradu jako národní památky vedla také dnes polozapomenutou českou spisovatelku Po-

pelku Biliánovou (1862–1941) k sebrání všech místních pověstí. Na Vyšehrad to měla blízko. Domek, ve kterém až do své smrti žila, se nachází hned za gotickou bránou zvanou Špička a nese i příslušnou pamětní desku.

Pověsti o kněžně Libuši, dívčí válce a další související témata přitom tvoří jen malou část toho, co všechno se s Vyšehradem pojí. Je to místo spojené s různými nadpřirozenými jevy, přízraky a strašidly. Jenom zjevení různých bílých paní je popsáno dvacet. Některé z nich jsou považovány za zjevení kněžny Libuše, o původu jiných se toho mnoho nedovíme. Setkat se s nimi můžeme v kostele sv. Petra a Pavla, ve zřícenině tzv. Libušiny lázně nebo u Černé studny. Jiná místa hojného výskytu bílé paní, např. malá chodbička Myší díra nebo zvonice na hřbitově, už dnes neexistují.

Na druhém místě co do četnosti figurují černí a ohniví psi. Těch je celkem devět. Jednoho z nich, velmi hrozivého s ohnivým řetězem kolem krku, můžete potkat třeba u rotundy sv. Martina. Místní rariitou je duch ovčáka s podivným zvířetem, prasetem v ovčí kůži, u starého děkanství nebo hrůzu budícího křížence psa a jalovice, který řve jako lev.

Po Vyšehradě se prohánějí i strašidelné kočáry. Jeden z nich je černý, záhrobní, a existuje o něm celkem sedm variant pověstí. Někdy je tažen bezhlavými koňmi, bez hlavy je i kočí, osoba vezená v kočáru i černý pes, který kočár doprovází. Jindy je kočár tak žhavý, že po sobě nechává v zemi vypálené stopy. Pokaždé je ale nějakým způsobem spojován s duší člověka, který se za života dopustil něčeho zlého a nedošel po smrti pokoje. Méně děsivý je zlatý kočár. Jednou za sto let o půlnoci vyjíždí s knížetem Přemyslem na Pražský hrad a do jedné hodiny jede zase zpět. Kníže Přemysl se tak snaží dozvědět, zda už je čas, aby vyrazil Čechům na pomoc s rytíři spícími ve vyšehradské skále. Unikátní je plátěný kočár. Všechno na něm je zakryto plátnem – kočí, koně i kola. Vozí prý dávno mrtvého svobodného zednáře z vyšehradského hřbitova do Kunratic.

Kromě rytířského vojska ukrývá vyšehradská skála obrovské poklady, které budou otevřeny, až vyjede vojsko ze skály. Potom se znovu na světlo, kromě obvyklého zlata a stříbra, objeví také stříbrná socha Přemysla, 3 centy diamantů, 2 centy drahokamů, půl centu říčních perel, jimiž prý kdysi Vltava oplývala, zlatá socha staročeského boha hornictví Zély, socha stříbrného koně v životní velikosti, Přemyslovy lýkové střevíce a mošna, Libušina zlatá kolébka a zlaté lože. V neposlední řadě i 120 zlatých lamp, které dodnes samy od sebe hoří.

Ale pokračujme ve výčtu strašidel dále. Paní Biliánová jich popsala na desítky, včetně raráška, pytlového muže, oběšeného stavitele, průvodů a mši mrtvých, strašidelných mnichů a poustevníků, ohnivého muže, kvočny hledající svá zlatá vajíčka a kostí lezoucích z dlažby rotundy sv. Martina. Nechybí ani bludičky a bílá růže, která zabije toho, kdo ji zvedne.

Samostatnou kapitolou jsou pověsti o čertech, z nichž nejznámější je ta o Čertově sloupu. Téměř zapomenuté jsou příběhy spojené s postavou sv. Petra, ochráncem místního kostela. Další pověsti o svatých se týkají sv. Václava, který někdy projíždí nočním Vyšehradem, a sv. Martina, který pomáhá potřebným v okolí své rotundy. Poutavý je příběh o nepotopitelné kamenné rakvi sv. Longina. Na přízračnou noční mši do chrámu někdy zamíří průvod dvanácti zlatých apoštolů.

Zvláštní pozornost si zaslouží v minulých letech opomíjené příběhy spojené se zázračným obrazem nesoucím název Madona Vyšehradská, nebo také Madona Dešťová, a se zázračnou soškou Panny Marie Šancovské, též Panny Marie v hradbách.

Na závěr této kapitoly jsem si ponechala jednu zajímavou drobnost. Popelka Biliánová také velmi svědomitě popsala zjevení bílých panen na místě, kde kdysi stával knížecí palác. Později se tam pěstovala zelenina a tamější zahradník jedné letní noci zpozoroval, jak na zahradě tančí přízračné bílé panny. Ráno se na tom místě našlo vytvořené kolo. V druhém případě si bílé panny zatancovaly na sněhu

Prostranství vedle vyšehradské katedrály sv. Petra a Pavla s kopií labyrintu z Chartres

před někdejší zbrojnicí a také tam zanechaly kruhovou stopu. Tento pozoruhodný popis asi nejstarších piktogramů v Čechách pochází z roku 1905. V neposlední řadě si lze na Vyšehradě prohlédnout také kopii slavného labyrintu, nacházejícího se ve francouzské katedrále v Chartres.

Ze světa legend a dávnověkých strašidel jsme se tak dostali až do současnosti. Impozantní oblouk legend a pověstí se klene z minulosti až k nám, plný tajemství, záhad a zázraků. Dávný Vyšehrad má co říct i dnešku.

Podrobný přehled vyšehradských tajemství

Kamenný stolec

Podle pověsti jej zhotovil kníže Krok a stával před palácem na nádvoří. Od té doby na něm byli nastolováni čeští vladaři. Jeho osud není známý, snad byl odvezen na Pražský hrad, snad padl za oběť husitským

bouřím, byl hozen do Vltavy nebo vědomě či nevědomky zazděn do hradeb. Další možností je, že si ho s sebou vzala kněžna Libuše do vyšehradské skály.

Libušiny poklady

Podle pověstí se pod Vyšehradem nacházejí skalní sklepy plné cenností nashromážděných kněžnou Libuší, včetně svatyně boha Zély s jeho zlatou sedící sochou. A jsou tam uloženy i další poklady, o kterých jsme se zmínili výše. Kromě toho zde kněžna Libuše uschovala také zlato, které vyrůstalo samo ze země – tolik bylo tehdy v české zemi pokladů. Podle pověsti je totiž těch pokladů na Vyšehradě tolik, že jednou za sto let vyraší ze země v podobě zlatých rostlin, ale pokaždé v jiné podobě. Říká se, že „poklady kvetou“. Kdysi prý na nádvoří někdejší zbrojnice o půlnoci vyrazilo zlaté bodláčí, jindy se jednalo o zlatou květinu. Traduje se, že až se poklady otevrou, český panovník z nich bude moci zaplatit všechny české dluhy a ještě zakoupit některá sousední území. Zlaté předměty se objevují i jinde než na Vyšehradě. Například zlatý prut dlouhý asi metr a půl, který vyrostl ze země na vrchu Křesně, nebo zlaté klasy u Stradonic za Beřounem.

Stříbrný kůň v životní velikosti, který je popisován jako součást vyšehradského pokladu, by mohl být upomínkou na Libušina bělouše, anebo odkazem na bílé (prusé) koně zasvěcené pohanskému slunečnímu bohu a chované u Koněprus. Stejněho rodu byl prý i Horymířův zázračný Šemík.

Ve shromažďování bohatství Libuši pomáhala kouzelná zlatá žabička, která dokázala prorokovat, kde je v zemi ukryt nějaký vzácný kov, například stříbro v Kutné Hoře, zlato v Jílovém nebo železo ve Středohoří. Všechno, co se našlo, se pak sváželo na Vyšehrad.

Sklepení s poklady uzavřela sama kněžna, když umírala, a je zde také pohřbena na svém zlatém loži. To se samo od sebe vynoří, až na český trůn usedne král z Libušiny krve. Lože dostane darem jeho

manželka, která na něm porodí syna, dalšího českého vládce. Potom se lože samo od sebe ztratí.

Libuše, odpočívající navěky v podzemí, zasáhla do dění v zemi zatím jen jednou, a to když k sobě do skály vzala lýčené střevíce a mošnu svého chotě, knížete Přemysla Oráče. Učinila tak proto, že viděla, s jakou neúctou se s těmito památkami nakládalo za husitských bouří, a tím Čechům „zavřela chleba“. Vráť je, až se Čechové vrátí ke starým mravům a až obnoví vážnost pátého, tj. selského stavu. Tento Libušin poklad však není v české zemi jediný z té doby. Libuše prý, zřejmě pro jistotu, ukryla své cennosti i na jiných místech českého království. Kdo by ale chtěl pátrat přímo na Vyšehradě, měl by vědět, že kanálek mezi někdejší zbrojnicí a Černou studní je ve skutečnosti chodbou vedoucí k pokladům a k Libušině lázni. Musí se jen probourat zazděný vchod, za nímž se rozlévá všudypřítomná bílá záře. V dalším sklepe potom jsou poklady kněžny Libuše – „zlata fůry, stříbra hromady“. To vše hlídá lev, který jednou zahnal vojáky na útěk, a potom se za nimi skála zavalila. Podle jiného podání onoho starého lva doprovází i dvanáct lvíčat, zřejmě analogie na Ježíše Krista a dvanáct apoštolů, byť nelogická, neboť tento okruh pověstí je zasazen do doby předkřesťanské.

Libušina zahrada

Říká se tak zahradě mezi hradbami, snad kousku zeleně mezi zříceninou vodárny a nárožím Ludmiliny bašty viditelným od Zlíchova. Je tam slyšet líbezný zpěv a tancují tam bílé panny. V zahradě bylo „plno divně propletených steziček, takže neznalý odtud ani ven se nedostal“. Libuše zde ráda prodlévala za vláhých jarních dnů a letních podvečerů a konávaly se zde i volby knížat.

Podle jiných verzí se Libušina zahrada nacházela na několika jiných místech:

- ⊕ v koutě mezi hradbami za Černou studní
- ⊕ pod Polskem ve skalním koutě se studní ve vinicích

- ⊕ u studánky Jezerky, kde prý dodnes tančí bílé panny za letních nocí
- ⊕ pod vilou Bělkou v Nuselském údolí, kde byla i studánka, dnes zakrytá
- ⊕ naproti Folimance (staré vinici)
- ⊕ dole u Vltavy, tam, co je pivovar Na Libušince (později Na Běličkách), Libuše zde měla také lázeň
- ⊕ v Podolí, také s lázní.

Libušina lázeň

Podle Popelky Biliánové to byl jakýsi prostor, snad vodárna, pod knížecím hradem, kam se vytahovala voda z Vltavy, případně náklady z lodí. Tam si kněžna nechávala navážit vodu z Vltavy, aby se v ní mohla koupeli osvěžit a rychle se zase vrátit k vladařským povinnostem. Z německého prostředí potom byla k Libušině lázni přidána ještě pověst o tom, že součástí lázně bylo tajné propadliště, kterým se do hlubin svrhávali nehodní milenci kněžniny. U nás se, vzhledem k nutnosti uchovat postavu Libuše jako morálně naprosto čistou, z milenců stali právem potrestaní provinilci.

Libušina zlatá kolébka

Byla to kolébka jejího prvorozeného syna, kterou Libuše vhodila do Vltavy, aby se vynořila, až se narodí ten, který spasí českou zemi. Již jednou se prý ukázala, když se narodil Karel IV., rostla s ním a nakonec se proměnila ve zlaté lože. To stávalo na Karlštejně. Po smrti Karla IV. se vrátilo zpět do vyšehradské tůně a zmenšilo se opět na kolébku. Podle jiné verze to byla Libušina kolébka, v níž ona sama vyrostla a potom do ní ukládala malého Nezamysla. Tam, kde pod vodou leží zlatá kolébka, je velmi nebezpečno. Už se tam utopila spousta lidí.

Ostrov pěvce Lumíra

Pod Vyšehradem býval ostrov hojně zarostlý stromy. Na něm žil pěvec Lumír. Vždy večer u břehu zpíval a jeho zpěv dokázal přehlušit na 200 lidí. Když zpíval, padalo z vyšehradské skály kamení do Vltavy a Vyšehrad se chvěl. Lumír zmizel poté, co zazpíval na Libušině pohřbu, snad do nitra vyšehradské skály. I v této pověsti můžeme snadno vystopovat keltské kořeny, neboť Lumírovy schopnosti připomínají umění keltských bardů.

Panna Maria Dešťová

Zázračný obraz Panny Marie, malovaný temperou na křídovém podkladě, který údajně kdysi patřil Karlu IV., podle pověsti vytvořil sám apoštol a evangelista sv. Lukáš. To je ovšem jen legenda. Historik umění Jaroslav Pešina na základě svého průzkumu datuje vznik tohoto díla po roce 1350. Odborník na mariánskou ikonografii Antonín Matějček předpokládá, že obraz náleží k okruhu severoitalského malířství. Mohl být zhotoven přímo na objednávku Karla IV., případně na jeho přání zakoupen, a tak se skutečně ocitnout v jeho vlastnictví.

Dalším známým urozeným vlastníkem vzácného obrazu se stal císař Rudolf II., který ho daroval svému tajemnému radovi Ondřeji Hannewaldovi z Eckersdorfu. Ten jej spolu s manželkou Annou Marií roku 1606 věnoval vyšehradskému chrámu sv. Petra a Pavla. Hannewaldova choť o obraz obzvláště pečovala, nechala pro něj pořídit dvě korunky a vlastní oltář. Nevyjasněna zůstává zmínka o jeho umístění v kostele Pokory Panny Marie (též sv. Alžběty), který stál u špitálu založeného v roce 1364 pod Vyšehradem olomouckým biskupem Janem Očkem z Vlašimi. Obraz se tam měl nacházet předtím, než jej získal císař Rudolf II.

Svou zázračnou pověst získal, když se jednou za úmorného sucha vyšehradskému kanovníkovi ve snu zjevila dávno mrtvá paní Hannewaldová († 1608) a poradila mu, aby obraz nesli procesím do

Emauzského kláštera a prosili za déšť. Kanovník se zařídil podle její rady, a jakmile procesí došlo do Emauz, začalo pršet. Pršelo potom ještě tři dny. Tento rituál se opakoval vždy za sucha a většinou se podařilo tímto způsobem déšť přivolat. O velikosti víry v zázračnou Pannu Marii Dešťovou svědčí skutečnost, že v jednom případě, 4. května 1790, se takového průvodu zúčastnilo na dvacet tisíc lidí.

Zázračný obraz vykazuje ještě jednu podivnou vlastnost. O Velikonocích, v době od Božího utrpení do Vzkříšení, bývá tvář Madony sinalá a svou původní podobu získá až na Boží hod velikonoční.

Panna Maria v Hradbách (Hradební, Šancovská)

Roku 1725 Michal Hoch, bavorský zednický tovaryš, nechal u Šimona Thalera zhotovit sošku podle italské loretánské (černé) Madony a umístil ji na Vyšehradě ve vysvěceném kostelíku Stětí sv. Jana Křtitele částečně zbořeném a zabudovaném do hradeb, který tehdy sloužil jako skladiště. Soška začala ihned konat zázraky, hlavně uzdravovala nemocné. Jednou také např. osvětlila celou svatýňku jasným světlem nebo zachránila francouzského kapitána Souhera před pádem z hradeb, když chtěl kapličku zrušit. Kapitán na důkaz své vděčnosti kapličku naopak zrenovoval. Panna Maria i s Jezulátkem se prý občas v jasné záři vznáší nad kapličkou. Věhlas tohoto zázraku vzrostl natolik, že se k zázračné sošce začaly konat poutě i z ciziny.

Přesto byla roku 1787 kaplička z nařízení Josefa II. zrušena a soška byla přemístěna do chrámu sv. Petra a Pavla, do tamější kaple sv. Anny u presbytáře, kde se nachází dodnes. Zařízení kaple bylo rozebráno a znovu použito k jiným účelům. Vypráví se však, že nějaká bílá paní, snad sama Panna Maria, se potom zjevovala v domě U Pohanů, u houpačky s kováním vyrobeným z mříže z této kapličky. Později byla kaplička obnovena, ale původní soška se do ní již nevrátila, nahradila ji replika.

Zjevení Panny Marie

Pannu Marii můžete na Vyšehradě potkat i v podobě „krásné paní“, obvykle u některé ze zdejších studní. Jedna z nich, ta v Karlachových sadech, překrytá malou šestibokou stavbičkou, je po Panně Marii přímo pojmenovaná.

Dvanáct zlatých apoštolů

Častý motiv, známý i z různých jiných lokalit, nemohl minout ani bájný Vyšehrad. Zde mají být zlatí apoštolové ukryti na starém děkanství na Vratislavově třídě. Ví se o nich proto, že jednou, někdy kolem roku 1760 brzy ráno, byl vidět jejich průvod v bílé a zlaté záři, když apoštolové vyšli ze starého děkanství a zamířili do kostela. Podle pověsti tak chodívali jednou za sto let.

Dvanáct zlatých apoštolů viděla také nějaká děvečka z podhradí, zřejmě nepříliš chytrá. Za poledne, když žala travu, ji oslovil nějaký starý člověk, vedl ji třikrát kolem kostela a potom do sklepa, kde bylo dvanáct zlatých apoštolů a bečky a mísy s penězi. Z mísy si směla při té příležitosti vzít jeden peníz, a tak to měla činit celkem dvanáct dnů. Šlo o poklad, který tam ukryl jeden kanovník a zakázal o něm mluvit. Tak se na poklad časem zapomnělo, a kanovník proto nyní nemá v hrobě pokoje. Bude vysvobozen, až najde jeho duše někoho, kdo poklady objeví.

Kromě těchto dvou legend o zlatých apoštolech uvádí Popelka Biliánová ještě další tři případy jejich zjevení na Vyšehradě a v jeho okolí – na hřbitově, ve starém děkanství na hradišti a v Podolí.

Svatováclavské pověsti

První pověst o svatém Václavovi na Vyšehradě vychází z evropského keltského motivu „vojska spícího v hoře“. Zatímco na Blaníku v jeho čele stojí sám sv. Václav, vyšehradské vojsko vede Přemysl Oráč a sv. Václav jen chodí dolů z Vyšehradu do útrob skály kontrolovat spící

rytíře. Někdy na těchto obchůzkách jde dolů k vodě po cestě, jindy rovnou strání.

Druhá skupina pověstí se týká jezdecké barokní sochy sv. Václava zhotovené Janem Jiřím Bendlem (1620–1680), která byla roku 1680 umístěna v centrální části Václavského náměstí a roku 1879 přemístěna na Vyšehrad. Vypráví se, že o půlnoci roku 1757 za války s Pruskem socha najednou oživila a Koňskou branou (na místě dnešního Národního muzea) vyjel z Prahy rytíř na koni. Za branou se vznesl do noční mlhy a zmizel v oblacích. Podstavec sochy byl v té chvíli prázdný, socha chyběla. Druhého dne byla tato postava viděna v bitvě u Kolína, jak se vznáší nad nepřátelským vojskem. Sv. Václav rozvinul korouhev s orlicí a na nepřátele zamával mečem. Rakouská strana, za niž bojovali i čeští vojáci, tehdy zvítězila.

Podle další pověsti se u této sochy scházeli duchové těch, kteří byli popraveni na Václavském náměstí. Není ovšem známo, zda se tyto přízraky přemístily spolu se sochou na Vyšehrad. Tam naopak byla vídána jakási šedá postava, jak tam často vysedává a tiskne si obličej do dlaní. Socha stávala dříve u proboštství (1879–1903) a šedivá postava byla spatřena na tomto místě. Od pomníku potom odcházela ke hřbitovu, kde zmizela. U sochy se prý zjevuje i po jejím přemístění. Buď sedí schýlená na stupních s hlavou v dlaních, nebo stojí a dívá se na Prahu.

Podivně se však někdy chová i samotná socha. Občas o půlnoci bývá „bílá jako led“, „taková ocelová“, a jde z ní záře „jako z vody“. Tyto pověsti se zřejmě týkají jen původní sochy, která byla roku 1990 umístěna do Lapidária Národního muzea a nahrazena kopií.

Hodný sv. Martin

Světec se někdy zjevuje jako děda u ohniště v apsidě „své“ rotundy. Skutečně tam kdysi bývalo ohniště, když za Josefa II. byla rotunda odsvěcena. Sv. Martin se zjevuje v noci a v pravé poledne a v případech potřeby pomáhá lidem. Shodil z hradeb zloděje, tím ho zranil, zloděj

už nemohl krást a začal žít řádným způsobem života. Potom se jemu i jeho rodině začalo dařit lépe. Sebevražedkyni, která chtěla z bídý skočit dolů z hradeb i s dítětem, dítě vzal z náručí, posadil je před rotundou a pod ním zanechal stříbrné mince.

Sv. Petr a jeho důtky

Svatý Petr působí na Vyšehradě především jako jeho ochránce a strážce. Používá přitom důtky, jimiž podle pověsti vypráskal ďábla, jenž měl na Vyšehrad donést z Říma sloup z tamního chrámu, a tak zachránil duši mladého kněze.

Stejným způsobem odehnal čerta, který za krále Vratislava odvaloval kameny ze stavby kostela do Vltavy, a tím se snažil stavbě zabránit. Čert pracoval tak pilně, že tímto způsobem navršil celou skálu od kostela k Vltavě, protože původně měl kostel stát hned na jejím kraji. Když to sv. Petr uviděl, čerta zmrskal důtkami a přikázal mu nanosit na stavbu tolik kamení, kolik ho odválel. Čert nosil v pytlí kameny z celých Čech, ale občas se stalo, že nějaké cestou utrousil, např. na Tábořsku.

Svatý Petr ale nevychoval jen čerty. Zmrskal i jednoho smrtelníka, konkrétně knížete Fridricha, když tento panovník dal do zástavy ves Cvrčovice patřící vyšehradské kapitule.

V dalších dvou případech neměl sv. Petr k mrskání žádný důvod. Jednou se zjevil králi Vratislavovi při stavbě kostela, zřejmě, aby ho povzbudil v jeho úsilí, a podruhé, roku 1784, požádal mrtvé kanovníky, knížata a krále, aby vyšli v průvodu do kostela a vyjádřili tak svůj odpor proti plánovanému zrušení kapituly Josefem II. To se také stalo a průvod mrtvých se spoustou starodávných praporů a korouhví vyšel od kaple Panny Marie Hradební a došel až do kostela k hlavnímu oltáři. Průvod nejenže doprovázelo nadpřirozené osvětlení kostela, ale ráno se zjistilo, že všechny svíčky v kostele jsou ohořelejší než den předtím a že s náhrobními kameny bylo hnuto, neboť spáry okolo nich již nebyly zanesené prachem. Rozhodnutí císaře se však

zvrátit nepodařilo. Časem sice byla vyšehradská kapitula obnovena, ale na dění na Vyšehradě již neměla výraznější vliv.

Podobný zázrak byl zaznamenán ještě jednou, když byl chrám sv. Petra a Pavla 27. prosince 1788 asi v půl jedné v noci osvětlen „neobyčejným světlem“, ačkoliv v něm hořela jen jedna obyčejná lampa. Také tato zázračná hra světél je spojována s masovým rušením klášterů, kostelů a kaplí v době probíhajících reformačních změn Josefa II. a vysvětlována jako nesouhlas s těmito kroky.

Sv. Valentin – patron zamilovaných

V chrámu sv. Petra a Pavla si návštěvníci připomínají ještě jednoho svatého, a to sv. Valentina, známého patrona zamilovaných. Stal se jím proto, že přes zákaz římského císaře Claudia oddával římské vojáky, kteří tak jako ženatí nemuseli nastoupit do císařova vojska. To se císaři pochopitelně nelíbilo a světce dal nejprve uvěznit a potom popravit.

Podle jiné varianty této legendy sv. Valentin zázračně zbavil slepoty dceru jednoho římského prefekta a vzápětí se do ní zamiloval. Prefekt i s celou rodinou se z vděčnosti vzdal víry v římské bohy, kteří mu nijak nepomohli, a obrátil se ke křesťanství. To se nelíbilo jeho sousedům, kteří vtrhli do prefektova domu a prefekta i s rodinou a sv. Valentinem zavraždili. Zvyk obdarovat v den sv. Valentina milovaného člověka se podle legendy odvozuje od toho, že Valentin daroval vždy nově sezdanému páru pestrou kytici ze své zahrady.

S Vyšehradem tohoto světce spojila relikvie, která byla ve zdejším chrámu po staletí uchovávána. Jedná se o poměrně velký ostatek – světcovu lopatku, která byla v chrámovém depozitáři objevena na podzim roku 2002. Tehdy byly po dlouhé době vyneseny na světlo čtyři barokní monstrancové relikviáře, které sem byly umístěny zřejmě při regotizaci kostela. Při restaurování byly samozřejmě otevřeny a v jednom z nich se našla celá lidská lopatka a spolu s ní také tzv. autentika, malý papírový proužek se jménem právě tohoto světce.

Původ tohoto ostatku není znám. Předpokládá se pouze, že by se mohlo jednat o jednu z akvizic českého krále a římského císaře Karla IV., který byl známý jako veliký sběratel relikvií. V tom případě mohla být získána v římské bazilice ze 4. století, stojící na via Flaminia, kde byly ostatky sv. Valentina uschovány. Do barokního relikviáře byla zřejmě přenesena z nějaké starší schránky. Otázkou rovněž zůstává, jak se ze sbírky Karla IV., uložené v chrámu sv. Víta na Pražském hradě, dostala na Vyšehrad. V každém případě je tento ostatek výjimečný už svou velikostí, neboť neustálým dělením se relikve stále zmenšovaly, takže nejčastěji se dochovaly jen jejich velmi malé, až mikroskopické zlomky. Lopatku sv. Valentina mohou návštěvníci chrámu spatřit vždy 14. února, kdy bývá vystavována i pro veřejnost.

Rakev sv. Longina

Rakev se nachází v druhém postranním oltáři na severní straně chrámu sv. Petra a Pavla. Údajně je to právě ta rakev, v níž koncem 14. století probošt Václav z Buřenic přivezl z Říma do Prahy ostatky sv. Longina, setníka, který probodl na kříži Kristův bok. Nelze to však nijak doložit, je proto také možné, že rakev vytesaná z pískovce byla k ostatkům svatého připojena až dodatečně, anebo se dokonce jedná o nějakou starou přemyslovskou rakev.

Během husitských bouří, kdy byly kostely a kláštery pleněny ve velkém, neunikla pozornosti husitů, kteří ji se svatými ostatky shodili dolů do Vltavy. Vybrali si k tomu místo, o němž se vypráví, že tam řeka nemá dno, jak je hluboká. V noci potom nad tím místem zářily hvězdy – podobně jako nad utopeným Janem Nepomuckým u Karlova mostu. Zatímco ostatky sv. Longina ležely ve Vltavě, kamenná rakev plavala na hladině. Později byla vylověna a využívána jako koryto k napájení dobytka na Dobytčím trhu (dnes Karlově náměstí) u tamní Novoměstské radnice. Když však do ní několikrát udeřil blesk, byla odnesena dále na náměstí, kde se do ní dávaly ryby na

prodej. Když se zjistilo, že ryby v ní nápadně rychle lekají, vrátila se rakev nakonec na Vyšehrad. Tam se nejprve povalovala v trávě u kostela a nakonec byla odnesena dovnitř, kde sloužila jako oltářní deska. Popelka Biliánová v té souvislosti poznamenává, že několik metrů těžká rakev sotva mohla plavat po Vltavě a že nejspíše došlo k její záměně za jinou podobnou rakev. Původní rakev tedy patrně leží v řece tam, kam ji shodili husité.

S Longinovou rakví jsou spojeny ještě další dvě pověsti. Podle první z nich byla při stavbě kostela zazděna do hradební zdi, ale v noci sama ze zdi vylezla ven a připutovala ke kostelu. Druhá pověst používá podobný motiv, jaký zaznívá při stěhování rakve po Praze. V tomto podání ji mniši odvezli až na Bezděz, ale protože od té doby do Bezdězu neustále bily blesky, museli ji vrátit zpět.

Poklad na Vyšehradě I.

V místě někdejšího Přemyslova paláce, tj. v Hochově domě, je zakopána stříbrná socha Přemysla Oráče.

Poklad na Vyšehradě II.

Nachází se na hřbitově vedle kazatelny pod stromem proti Hankově mohyle a občas se prozradí modrými plaménky. Sestává ze dvou milionů zlatých mincí, zlaté rakve, dvanácti zlatých soch apoštolů, čtyř zlatých svícňů, tří centů diamantů, dvou centů drahokamů a půl centu perel (nejspíše míněny sladkovodní z Vltavy).

Poklad na Vyšehradě III.

Měl by být v kostelníkově domku, respektive pod ním.

Strašidelný průvod mrtvých

Je to průvod dávných obyvatel Vyšehradu, rytířů ve zbroji i kněží, který jde po staré cestě do rotundy. Proto se jakoby vznáší nad dnešní

silnicí, která byla postavena v roce 1841, a vstupuje do rotundy zazděnými dveřmi na západní straně.

Mše mrtvých

Dušíčkovou půlnoční mši přízraků viděla podle dobových pramenů jistá paní Nygrýnová. Když si uvědomila, že účastníci mše jsou vlastně mrtví, o překot opustila kostel, aby se vyhnula kostlivcům vycházejícím po mši z kostela. Zlé moci však neunikla. U Jeruzalémské brány ji potloukly ohnivé sudy, které se valily od rotundy sv. Martina a před nimiž běžel ještě navíc ohnivý pes se žhavým řetězem. Na těle měla potom stopy jako po paličkách – od hnátů kostlivců.

V druhém případě si pro kanovníka přišel o půlnoci pod Vyšehrad mrtvý kostelník a odvedl ho s sebou, aby odsloužil mši. Kanovník to učinil, aniž tušil, že slouží mši mrtvým. To se dozvěděl, až když pro něj ráno přišel živý kostelník, aby šel znovu na mši, protože o té již odsloužené pochopitelně nic nevěděl.

Zakletá duše ve zvonici

Dotyčný se zaživa na někom prohřešil a měl po smrti hlídat ve zvonici až do soudného dne. V noci potom umrlci zakletou duši roztrhají a další noc se vše opakuje nanovo. Nešťastníka vysvobodila kolem roku 1800 nějaká bohabojná a dostatečně odvážná žena, když mezi umrlce v kritické chvíli hodila svůj šátek a ti ho roztrhali místo oné zakleté duše. Tím bylo prokletí zlomeno.

Bílá paní v Myší díře I.

Tato bezhlavá žena, kostlivec v bílé loktuši, nechodila, ale vznášela se. Zjevila se jednou kolem roku 1825, vyděsila jednoho mládence a za to, že se jí chtěl podívat do tváře, ho shodila ze schodů. Mladík si dole vyrazil oko o kolík. To však nebyl konec jeho trápení. Přiložený obvaz mu vždy něco strhlo, takže musel chodit s nezavázanou „dírou v hlavě“.

Bílá paní v Myší díře II.

Zmíněná postava – bílá paní sedící „na bobečku“ s hlavou v klíně, – byla někdy spatřena za setmění.

Bílá paní v Myší díře III.

Byla vídána z oken okolních příbytků, vycházela z nitra skály Myší dírou, tajnou chodbou spojující jeskyni s poklady uvnitř vyšehradské skály hlídaným; černým psem. Je bezhlavá a rovněž hlídá tyto poklady. Až budou nalezeny, dostane zpět svou hlavu a bude vysvobozena.

Bílá paní v Myší díře IV.

„Navalila se“ do košíku s prádlem, který v noci nesla jedna hospodyně ze sušení „na šancích“ Myší dírou domů. Košík ztěžkl a potom se zase odlehčil. Prádlo v něm bylo „seseděné“.

Bílá paní ve zvonici I.

Bílá nebo šedá ženská postava vycházela za poledne ze zvonice mezi hroby, šla směrem na hřbitov jeptišek a zmizela u starého probošství. Když se u nějakého hrobu zastavila „v hlavách“ nebo si na něj sedla, někdo z té rodiny měl zemřít.

Bílá paní ve zvonici II.

Jednou v noci se oddělila ode zdi zvonice, a jen tak povlávajíc ve vzduchu na tři přítomné udělala tři křížky a všichni tři do roka zemřeli.

Bílá paní ve zvonici III.

Za tmavých večerů čekávala u Herinkovic kříže na příbuznou kostelníka, která byla schopná vidět duchy. Doprovodila ji ke kostelníkovu domku a zmizela u zvonice. Za dne se někdy zjevila jako útržek bílé mlhy a bývala vidět i v oknech zvonice.

Bílá paní ve zvonici IV.

Byla šedá a věšela se nahore na zvon, takže ho kostelník nemohl utáhnout a rozhoupat.

Bílá paní ve zvonici V.

Vytrvale se zjevovala v malé kapličce u márnice a žalostně tam plakala.

Bílá paní ve zvonici VI.

Chodila ze zvonice do proboštské zahrady, tam stála u starodávne studně a hleděla ke kostelu.

Bílá paní v kostele sv. Petra a Pavla I.

Zjevila se knězi uprostřed mše na straně epištolní a kněz oslepl a ohluchl. Popelka Biliánová upřesňuje, že se tak ve skutečnosti stalo nikoliv na Vyšehradě, ale na Hradčanech, když tam sloužil mši Jan Sixt z Lerchenfelsu, kapitulní děkan na Vyšehradě. Stalo se mu to, protože sloužil mši „jsa v těžkém hříchu“, a proto pozbyl zrak. Když se začal kát, zrak se mu částečně vrátil a viděl jako v mlhách. Když se vyzpovídal, uzdravil se zcela.

Bílá paní v kostele sv. Petra a Pavla II.

Je to paní Hannewaldská, vychází z Hannewaldské kaple anebo v ní mizí, jako by v kostele měla dozor. Zjevuje se za rorátní mše jako vysoký bílý stín, stojí u oltáře nebo jde kostelem do své kaple.

Bílá paní v Libušině zahradě

Vyskytuje se na místě údajně Libušiny zahrady ve skalním koutě se starou studnou ve vinici pod Polskem. Je to kněžna Libuše.

Bílá paní v Libušině lázni

Je to rovněž Libuše, chodí od hradeb dolů do zříceniny v dlouhém rouchu, stojí nahoře na zdi nebo sedí v některém okně a dívá se na Prahu. Někdy sejde příkrou skalní rýhou až dolů k vodě, potom někoho utopí a odvede si ho ke svému vojsku ve skále.

Bílá paní u Černé studně

Také bývá považována za kněžnu Libuši, zjevuje se jako bílá mlha, sedne si na roubení a žalostně pláče. Potom se volným krokem ubírá po hradišti, spíná ruce a nadále smutně pláče.

Bílá paní u studně Panny Marie

V ostění nad vodou jsou prý pohyblivé kameny, které je možné vyjmout. Za nimi se nachází skalní chodba, která vede do podzemních vyšehradských sklepů. Z nich vychází bílá paní a prochází se po hradišti.

Bílá paní na starém děkanství

Vysedává na schodech, ale nejčastěji bývá vidět ve sklepech a v kapli nahoře. Na schodech zanechává penízky ze stříbrného plechu, jen o trochu větší než čocka. Stejně penízky vyplavují i deště.

Bílá paní na novém děkanství

Vyskytuje se zde v podobě bílé paní, další podrobnosti o ní nejsou známy.

Bílá paní na cestě ke kříži

Co noha nohu mine, chodí podle hřbitova za Slavínem na schody k bráně, což kdysi bývala součást starodávné stezky. Tato bílá paní má na hlavě korunku, proto se předpokládá, že se jedná o Libuši. Když projde branou, pokračuje dál rovnou přes ploty zahrad. Korunka vypadá „jako mřížka na květiny“, je nízká a cípatá, měla by být železná.

Bílá paní u houpačky v domě U Pohanů

Kování na houpačce pochází z mříže kapličky Panny Marie v Hradbách, a tak je snad tato bílá paní touto Pannou Marií.

Bílá paní ve vodě u kapliček

U kostelíku sv. Jana Stětí se objevil na hradbách proud vody a z něj vystoupila bílá paní. Nakonec se vznesla až do nebe, ale sukní byla stále spojena s vodou dole, a pak najednou zmizela. Za kaplí Panny Marie v hradbách je dodnes občas slyšet hučení vody, prý tam je zazděná studna. Někdy je dokonce slyšet, jako by do ní padaly kamínky. Možná tu kdysi bývala nádržka, kam tekla vodovodem voda z Jerky.

Bílé panny I.

Zástupy bílých panen se zjevují tam, kde býval knížecí palác (později zelinářská zahrada). Za jasných, teplých letních nocí zpívají smutné písně, kterým nikdo nerozumí, a provádějí podivné kolové tance. Mají bílá roucha, rozpuštěné vlasy a vznášejí se ve vzduchu jako mlha. Zjevují se o půlnoci a mizí v jednu hodinu. Tam, co panny jednou tancovaly (viděl je zahradník), byla zelenina „všecka schýlena k zemi jedním směrem dokola, jako když ji vítr a déšť k zemi přišlehne“. Po zbytek léta „rostla sice na svém místě, ale nevstala již a zůstala tak pochýlena v širokém kole po celé léto“.

Bílé panny II.

Objevily se jednou v zimě, když bylo na Vyšehradě tolik sněhu, že snůh z proházené cesty sahal hlídkujícímu vojákovi po prsa. Přihnala se vichřice a v ní dokola vířily bílé panny, měly mlhová roucha a pod nimi prosvítala bílá těla. Vířily snůh, až se zvedal. Ráno po nich před zbrojnicí zůstalo vymetené bílé kolo. Nebylo však hladké, nýbrž „byly na něm kudrlinky jako na beránku z másla“.

Bílé panny III.

Zjevují se na podzim, vystoupí z těžké mlhy, ale netančí. Jen se ztěžka vlečou po zemi a v žalostném pláči se vrhají na zem. Pak se rozplynou jako mlha.

Bílá růže smrtonosná

Smrtka ji klade na různá posvátná místa na Vyšehradě, i když není čas růží. Tato růže je velmi krásná (připomíná vosk) a těžce hrobově voní. Je to „mrtvá láska“. Kdo ji sebere, rychle umře. Objevila se již na různých místech – před sakristií, před hlavním oltářem, u starého probostství, také u kapliček. Někdy je vidět ošklivou babku, jak ji někam pokládá. To je Smrtonoška

Mnich s kapucí

Když kostelík sv. Jana Stěti sloužil jako koňská stáj, chodíval tam přízrak mnicha s kapucí a půjčoval si koně. Potom se objevili duchové (bylo jich „jako nití“) a koně byli ráno nalezeni zcela vysílení.

Mrtvý poustevník

Zjevil se u rotundy sv. Martina hned u lucerny, stál nahoře na silnici, na hlavě neměl nic, kolem pasu šňůru a v ruce svazek klíčů. Nejprve hleděl ke kostelu sv. Petra a Pavla, potom se obrátil, šel směrem ke kapličce Panny Marie v Hradbách a cestou se rozplynul. Občas se zjevuje i v poledne. Jedné paní dočasně pomohl od pakostnice. Prý vyhlíží, kdy se soška Panny Marie vrátí z kostela zpět do své kapličky.

Duch kanovníka

Jeden z kanovníků, výborný polnohospodář, se vynikajícím způsobem staral o hospodářství kapituly. Když zemřel, začali poddaní kapitolu okrádat. A tak se kanovníkův duch zjevil vždy ve světle a napravoval škody – ukradené obilí a seno vracel kravám do žlabů, zlo-

dějského pacholka nechal zchromnout, děvečce, která v noci chodila krávy udojovat a kradla mléko, na rukách vyrazil svrab. Když někdo otrávil vodu ve studni, duch kanovníka rozbil děvčátku džbán s vodou, aby se neotráвило. Tato studna je nyní zasypána.

Černý pes I.

Hlídá poklady v jeskyni uvnitř Vyšehradu, z jeskyně může tajnou chodbou vyběhnout do Myší díry.

Černý pes II.

Běhával po schodech v Myší díře, jednou stranou nahoru a druhou dolů.

Černý pes III.

Doprovází černý záhrobní kočár I. a je bezhlavý.

Černý pes IV.

Zjevuje se a straší na hřbitově na schodech ke kříži. Má ohnivé oči.

Černý pes V.

Vyskytuje se na hradišti, na místě někdejší pozdější zbrojnice, má krvavé oči, ohnivý jazyk, vleče za sebou ohnivý řetěz. Hlídá poklady a dává vojáky. Tam, kde se točí dokola, je prý vchod k pokladům ve vyšehradských sklepech.

Černý pes VI.

Byla to „potvora pekelná“, vypadala jako sud obecní voznice, navlečený do psí kůže. Dělal to kotrmelce, valilo se to a řvalo jako buvol. Vyvalilo se to od kapličky v šancích přes Medunku a potom proti zazděné Jeruzalémské bráně, tou prošlo a valilo se to dál nad Přemyslovkou.

Černý pes VII.

Patrně podle vzhledu tentýž přízrak jako předchozí, vyvalil se ze zděné Jeruzalémské brány, která pukla, převálcoval jednomu upadnuvšímu opilci nohy, zhmoždil mu je „na placičku“ a zmizel u Volfů.

Černý pes VIII.

Zjevuje se o půlnoci u kapliček, a odtud běží dál po silnici. Má kolem krku žhavý řetěz, ohnivou tlamu, ohnivé oči a ohnivý jazyk, čenichá po silnici, řetěz vleče za sebou a přebíhá sem a tam z jedné strany cesty na druhou, jako by něco či někoho stopoval.

Psojalovice

Zjevuje se v Cihlové bráně o půlnoci. Je to příšera, na dálku je slyšet zvonění zvonečku od hřbitova. U kříže nad schody je slyšet zvuky, jako když se valí sudy v kůži zašité a něco jako řev lva nebo bučení krávy. Příšera narazí do sloupu brány a beze stopy mizí. Kdo se jí dostane do cesty, toho zabije.

Ovčák s beranem

Zjevuje se v zimě i v létě na místě bývalé stodoly (dnes Kuldova kanovnická rezidence), vede na řetězu berana či spíše prase v ovčím rouně, které má místo kopyt něco, co připomíná starou odměrku na čtvrt věrtele. Ovčák cosi huhlá a zvíře se vzpírá. Přízrak vychází ze stodoly a zase v ní mizí.

Kvočna na hradišti

Zjevuje se za zvuku zvonů v pravé poledne, je bílá, místy dožluta. Objevuje se v prostoru od bývalé stodoly k Polsku ve vinicích, dále na staré stezce (dnes ulice u starého proboštství kolem hradeb k Vltavě) a vůbec nejčastěji na baště sv. Anežky naproti Polsku, kde se spouští i do kasemat. Bývá vídána také ve skalním koutě vinic pod Polskem u starodávné studny, nyní zasypané. Rozčepýřená kvočna těká zobá-

kem po zemi a „pláče lidským hlasem“. Prý hledá svá ztracená zlatá vejce, aby z nich vyseděla zlatá kuřátka, jenže vejce jsou zapadlá hluboko pod zemí a nemůže se k nim dostat. Když někoho potká, rozčílí se, protože v přítomnosti lidí se její vajíčka propadají ještě hlouběji.

Bludičky – světýlka na Vyšehradě

Rojí se o dušičkových dnech, nejvíce v kapli Panny Marie v Hradbách. Hledají další dušičky. Najednou zacinká zvoneček a světýlka jdou průvodem od kapličky ke kapličce. Někáká poloslepá žebračka bydlela kdysi v kapli Panny Marie a světýlka si nachytala pod ošatku, nejprve jedno a potom další, která to první hledala, aby měla konečně světlo. Světýlka se „mrskala jako mřenky“ a byla studená. Když potom žebračka ošatku nadzdvihla, světýlka jí pláchla a ještě jí notně namlátla.

Ohnivý muž

Prohání se v kasematech, někdy větrákem vylétne i na hradby, to potom syčí jako při hašení vápna. Pak se rozpadne a vypadá jako řepný list, suchý a dřevitý, jenom hlavu má „dobrou“ a na bradě mu vlaje ohnivý vous.

Pytlový muž

Chodí v režné zástěře a bydlí ve sklepení pod branou. Děti se bojí, že je sebere do pytle (proto pytlový), ve skutečnosti však koná dobré služby – pomáhá opilcům do kopce a dohlíží, aby v příkopu v zimě nezmrzli.

Zjevení lebek

Spatřil je v noci hrobník v žitném poli, které se rozkládalo mezi hřbitovem a rotundou sv. Martina (okolo Kuldovy kanovnické rezidence). Viděl je na dvou místech ve zváleném žitě, smály se na něj, ale ráno už tam nebyly.

Zjevení hlav

Došlo k němu v noci na schůdcích z bývalých náhrobních kamenů vedoucích ze silnice ke kapli Panny Marie v Hradbách. Byly to dvě hlavy bez těl, mladé, mužské. Smály se a ležely na kamenech jako uťaté.

Kutálející se hlava

Byla zpozorována ve stejných místech, kutálela se po silnici „jako brambora“.

Tanec kostí

Odehrává se ve staré vikárce v noci od půlnoci do jedné v bývalé kostnici. Je slyšet, jak kosti dopadají na zem, případně skáčou i po tom, kdo spí v místnosti.

Kosti v rotundě sv. Martina

Jednou v noci začaly vylézat z podlahy a skládaly se do podoby kostlivců. Najednou se objevil sv. Martin ve své podobě starého dědka a kosti se musely vrátit na své místo – do krypty pod podlahou. Když se kaple znovu začala používat k církevním účelům, byly tyto kosti přemístěny do společného hrobu na sever od rotundy u silniční zdi.

Katův špalek

Stával vrostlý do země na vyšehradském náměstí. Když měl být někdo popraven, tak z něj tekla krev a v noci na něm bylo možné zahlédnout blyštící se přízrak sekery.

Ohnivé závory

Zjevují se v troskách Karlovy brány. Jednou, když brána ještě stála, splášil tento úkaz koně. Vedle závor stál železný muž v brnění, „plochý jako list“. K závorám se přihnalo zjevení „vzdušného vojska“ a závory před ním Vyšehrad uchránily. Střeží Vyšehrad dodnes.

Zjevení duší I.

Soukají se o půlnoci mřížemi za kostelem ze hřbitova ven na cestu, je tam vidět „duši jako fáborů“. Na dotek jsou cítit jako mokrý organtýn.

Zjevení duší II.

Duše přelítla přes hřbitovní zeď na cestu a potom „plavala“. Tělo jako husa, křídla jako čert (blanitá), ženská hlava s vlasy, celá bílá a mlhovitá.

Beznohý mužský

Sedával v komoře (bývalé úmrličí komoře) v kostelníkově domku na židli v režné kutně, vypadal trochu jako kněz, neměl nohy a kutna končila zároveň s tělem. Tam, kde by měl mít nohy, hořely peníze, jasný důkaz přítomnosti pokladu v podzemí. Kostelník proto začal kopat, prokopat se do sklepa a v něm poklad opravdu byl, celá hromada peněz.

Bezhlavý Francouz

Je to duch francouzského důstojníka, který tu jako první padl za francouzského obležení. Stalo se mu to vlastně za trest, protože se neuctivě vyjádřil o Vyšehradu a o kněžně Libuši zvlášť. Musí chodit po hradišti až do soudného dne a občas prý škrtil vojáky na stráži, když tu ještě fungovala vojenská posádka. Činil tak proto, že nerozuměli francouzštině a nemohli mu pomoci.

Oběšený stavitel Bouček

Straší v Cihlové bráně, oběsil se z lítosti, že v bráně postavěl dva své domy.

Černý kočár záhrobní I.

Vyjíždí z roztržené hřbitovní zdi z propadlého chodníku. Koně, kočí, cestující i doprovodný pes jsou všichni bezhlaví. Míří po silnici k ro-

tundě sv. Martina. V kočáře jezdí bezhlavý kanovník, který se dopustil něčeho moc zlého. Podle některých mu z uťatého krku šlehá oheň. Někdy je záře kočáru natolik silná, že připomíná výheň. Kočár má divný zvuk, jako by měl plná kola a koně bez podkov. Když po něm vystřelila vyšehradská stráž, vystřelené kulky se od kočáru odrazily zpátky.

Černý kočár záhrobní II.

Zjevení podobné předchozímu. Kočár se čtyřmi koňmi bez kočího vozí hrabivého mlynáře z hrobky na Vyšehradě do Prahy. Projíždí Křemencovou ulicí, mlynář není bezhlavý, ale oči mu svítí jako oheň a ozařují celý vnitřek kočáru. Mlynář má dlouhý černý plášť, do kterého je celý zahalený. Kočár míří k Vltavě do míst, kde stával mlynářův mlýn a kde si mlynář za svého života zakopal svůj poklad. Po smrti ho jezdí kontrolovat. Kočár také bývá vídán v ulici Karoliny Světlé.

Černý kočár záhrobní III.

Tento černý kočár vozí rytíře Křemencovou ulicí, je to totiž místo, kde kdysi stával jeho hrad, a pak míří na Vyšehrad k hrobce člověka, kterého kdysi zabil. Z Vyšehradu odjíždí do kostela sv. Michala, kde se ztrácí na bývalém hřbitově.

Černý kočár záhrobní IV.

Vozí mlynáře ze Šítkovských mlýnů po trase Zderaz – Václavská ulice – Moráň – Vyšehrad. Tento mlynář si v Šítkovských mlýnech zakopal poklad a bude vysvobozen, až alespoň jediný groš z něj se dostane mezi lidi.

Černý kočár záhrobní V.

Vyjíždí z místa, kde stával Přemyslův hrad, což mělo být pod Vyšehradem na místě, kde stojí dům U Kroka. Podle jedné verze jede

rovnou na Vyšehrad, podle druhé do Libušiny radnice (dům U Volfů, nároží Hostivítovy ulice), a teprve až potom na Vyšehrad. Veze Přemysla a Libuši.

Černý kočár záhrobní VI.

Vyjíždí z Polska. Z vrat vyletí jako vichr směrem k zbrojnici u hřbitova a spálí všechno, čeho se dotkne. Zůstávaly po něm například do země vypálené stopy. Když vyjíždí, bývá slyšet dunění v nádvořním sklepe.

Černý kočár záhrobní VII.

Přijíždí z Kunratic, projede Tábořskou branou a míří do Polska. V domě mizí beze stopy. Kdo se ho dotkl, toho popálil. Jezdí prý v něm zakletý rytíř, který „zradil Vyšehrad“.

Plátěný kočár

Starodávný vůz celý zakrytý plátnem včetně kol, kočího a koní. Jezdí v něm svobodný zednář z vyšehradského hřbitova do Kunratic.

Zlatý kočár

Jednou za sto let o půlnoci vyjíždí na Pražský hrad a do jedné v noci se vrací zpět. Kolem něj jedou rytíři na koních. V kočáře jede Přemysl na sněm, aby se zeptal, jestli už je čas, aby vyrazil s vyšehradským vojskem.

Ohnivé sudy

U kapliček se rozestoupí země, jako stádo se vyvalí ohnivé sudy různé velikosti na silnici a mizí v hradbách tam, co je zazděná brána. Plameny za nimi šlehají po větru. Podle pověsti to jsou sudy s vínem „pro kostel svěceným“, které se takto samo zachránilo před loupeživými vojáky.

Zvuk zvonu

Je ho slyšet u trosek Karlovy brány, jako by jeho srdce uhodilo jen do jedné jeho poloviny, ale do druhé už ne. Jinak je to jasný a čistý zvuk. Zvon prý pláče nad zkázou Vyšehradu.

Zjevení hnědého šemíka

Viděla ho převoznice Kommová (asi 1820–1905), jak se vzepjal na skále, jako šipka ji přeskočil a zapadl někam za Královskou louku.

Čertův sloup

Hmatatelným důkazem čertovy přítomnosti na Vyšehradě je známý Čertův sloup. Víme dokonce, který konkrétní čert ho sem svrhl. K svému činu se přiznal při exorcismu roku 1663, představil se jako ďábel jménem Zardan a prohlásil, že to byl on, kdo sloup do Prahy přinesl, a to z římského kostela Panny Marie za Tiberou. Tím si ovšem svůj úkol poněkud usnadnil, protože správně měl tento sloup vzít ve svato-petrském chrámě. Čertův podíl na tomto díle má dokládat to, že když se o sloup dříve něčím škrtilo, byl cítit pach síry. Dnes se tak ale již neděje. Zato se přímo na sloupu zjevilo jednou o půlnoci jistému vojákovvi z místní posádky podivné stvoření, snad rarášek. Vypadal jako veverka, měl špičaté uši, kozlí hlavu a přední nohy kratší než zadní. Tenký dlouhý ocas se vinul po sloupu, na kterém seděl na bobku, a jeho oči žhnuly bílým světlem.

Skutečný původ sloupu, který opravdu vypadá jako chrámový, je prozaičtější. Původně prý ležel u kostela sv. Jana Stětí a v 17. století byl přenesen do chrámu sv. Petra a Pavla, odkud byl roku 1787 vynešen na nynější místo. Snad byl na Vyšehrad vržen nějakým velkým prakem za husitských válek a pochází z některého z okolních kostelů, nejpravděpodobněji z kostela Panny Marie Na Slupi, kde podobný sloup podepírá kůr. Na místě tohoto kostela stával kdysi jakýsi pohanský sloup se soškou pohanského bůžka, zničený při zavádění křesťanství do Čech.

Vyšehradská proroctví

Až budou ze země vylomeny kameny, které nanosil do základů kostela sv. Petra a Pavla král Vratislav, rozpadne se kapitula... Jde o to, že král nanosil na příkaz sv. Petra do základů kostela tolik košů kamení, kolik bylo apoštolů, tedy dvanáct, a místo nich vynesl ven dvanáct košů hlíny. Až tato hlína nahradí nanošené kameny, vyhyne na Vyšehradě český jazyk. Naplnění tohoto proroctví samozřejmě nehrozí, protože kdoví, kde je té hlíny konec, jak zdůrazňuje již Popelka Biliánová. A nehrozí ani zánik kapituly, neboť kdoví, které kameny to vlastně král do základů nanosil.

Přesto měl chrám sv. Petra a Pavla, dnes nepřehlédnutelná dominanta Vyšehradu a zároveň součást pražského panoramatu, pohnutý osud. Vratislav I. ho nechal postavit v letech 1070–1080 v podobě románské trojlodní baziliky i jako místo posledního odpočinku svého a dalších přemyslovských panovníků a jejich příbuzných. Mělo-li se toto místo zachovat navěky, pak vynesení dvanácti košů hlíny a přinesení dvanácti košů kamení vlastníma rukama panovníka je vcelku směšnou cenou za naplnění této vize. V podzemní kryptě chrámu byl král Vratislav I. nakonec skutečně pohřben. Spolu s ním zde bylo uloženo tělo jeho ženy Svatavy a dále těla knížete Konráda († 1092), Soběslava I. († 1140) a Soběslava II. († 1180). Roku 1249 kostel zničil požár a následovala jeho gotická obnova, která však vzala téměř zcela zasvé během husitských bouří. Na místě někdejšího svatostánku tak vznikla již třetí, tentokrát renesanční svatyně. Ani ta se však nedochovala, neboť současnou podobu tomuto chrámu vtiskla přestavba v novogotickém stylu. Probíhala ve dvou etapách. Nejprve bylo v letech 1885–1887 přestavěno kněžiště a prodlouženo trojlodí. Projekt vedl architekt Josef Mocker. Poté byly v letech 1901–1903 vystavěny monumentální průčelní pseudogotické věže. Tento projekt vedl F. Mikeš. Chrám tak na svém místě, byť v různých podobách, stojí již téměř tisíc let a stejnou dobu naplňuje i výše uvedené proroctví.

Podobně vyznívá i další předpověď – Vyšehrad je skála, stejně jako sv. Petr je skála, a tak přetrvá až do skonání světa. Trochu v rozporu se s touto předpovědí ocitá proroctví o vinné révě na Vyšehradě – dokud se bude na vyšehradských vinicích pěstovat víno (tzv. víno sv. Václava), bude Vyšehrad Vyšehradem. Až se víno pěstovat přestane, Vyšehrad zajde. Výkladem bylo toto proroctví poněkud změkčeno, stačí prý, když na „Vyšehradě poroste víno planě“.

A dále se ještě praví:

- ⊕ Pokud bude kostel kostelem, bude rakev sv. Longina v něm.
Výklad proroctví je ten, že rakev nelze za žádnou cenu odvézt.
Kdo ji odveze, ten si jen uškodí.
- ⊕ Až vyjede vyšehradské vojsko, otevřou se Libušiny sklepy s poklady.
- ⊕ Až se z Libušina potomstva narodí mladý český kralevic, spasitel české země, který spočine ve zlaté kolébce, která se k jeho narození vynoří z Vltavy, vrátí se na Vyšehrad (z podzemí) i knížecí stolec, na kterém bude nastolen a do Čech se pak vrátí zlaté časy.
- ⊕ Až bude v Čechách nejhůř, pěvec Lumír, který je ukrytý ve vyšehradské skále, začne zpívat, skála se roztrhne a ven vyjedou rytíři.
- ⊕ Až bílá slepice najde a vysedí svá zlatá vejce, zase bude na Vyšehradě sídlit český král a vrátí se sláva starého Vyšehradu.
- ⊕ Když na Karlovu bránu usedne ohromné hejno havranů, hrozí Čechám válka.
- ⊕ Až proudy prolévané krve potečou od Koňské brány (tj. za dnešním Muzeem), kde bude hlavní bojiště, a dotknou se sochy sv. Václava (míněna Bendlova socha, stojící tehdy v polovině náměstí), sv. Václav i s koněm ožije, světec třikrát mávne k Vyšehradu a odtud se vyřítí vojsko svatováclavské na pomoc Čechům.
Po vítězné bitvě zmizí sv. Václav i s koněm, na pomník se už nevrátí a zavládne mír až do konce světa. Dnes by ony proudy prolévané krve měly kratší cestu, pokud by se proroctví vztahovalo i na současnou sochu sv. Václava, umístěnou výše.

Vyšehradský labyrint

Jedná se o poměrně novodobou záležitost, která se pokouší navázat na mystiku dávných posvátných míst, k nimž Vyšehrad bezpochyby patří. Složitý labyrint, vyvedený bílou barvou na asfaltu vedle chrámu sv. Petra a Pavla ve skutečné velikosti, tj. o průměru téměř 15 metrů, je vskutku impozantní.

Kdo tady labyrint vymaloval? Těžko říct. Neznámý autor u labyrintu pouze poznamenal: „Tato kresba je kopií vzoru z katedrály v Chartres – průměr je 14,8 metrů. Rok vzniku 1997 – Tento vzor byl namalován 21. 6. 1997 – P. S. Šťastnou cestu do jiných světů.“ To, že se autor o labyrint stále stará, dokazují dva pozdější nápisy psané stejnou rukou: „11. 5. 98 OPRAVA (pro Zuzku k narozeninám)“ a „7. 5. 1999 2. oprava (Ondrovi K.).“

Než se pustíme na mystickou cestu labyrintem, podívejme se, co od ní můžeme čekat. Originální předloha v katedrále v Chartres je podle mystiků umístěna na zcela zvláštním místě. Chartres je považováno za místo „pulzace telurických proudů“. Vývěry oné tajemné energie „dračích žil“ zde snad kdysi pociťovali keltští druidové, kteří

Vyšehradská kopie labyrintu z Chartres je opatřena věnováním.

zde kdysi měli svoji svatyni. Ostatně i název Chartres je odvozen od jména jednoho z keltských kmenů, Carnutů. Keltové zde uctívali posvátný pramen i sošku „panny s dítětem na klíně“, jednu z mnoha tzv. černých Madon až do roku 858, kdy bylo Chartres vypáleno Normany. V blízkosti pramene byly nalezeny také zbytky pozdně antické svatyně. Pohanské tradice se postupně přetavily do podoby křesťanských poutí. Bohabojní poutníci směřovali v zástupech k zázračnému prameni a spali v jeho blízkosti po devět nocí, aby se uzdravili. Mariánský kult podpořil jeden z prvních francouzských králů Karel Holý, když roku 876 chrámu daroval vzácnou relikvii, část roucha, v němž Panna Maria porodila Ježíše.

Vlastní účel labyrintu na podlaze katedrály není ovšem příliš jasný. Známary francouzský autor spekulativní literatury Louis Charpentier se domnívá, že toto „místo bylo vybráno k tomu, aby člověk využil telurického proudu, který zde vyvěrá na povrch“. Předpokládá přitom, že telurické proudy se do jisté míry podobají magnetickému proudění, a připomíná, že těleso otáčející se v magnetickém poli nabývá určitých vlastností a že magnetické pole působí i na člověka. Analogicky tedy platí, že „když se člověk otáčí v takovém (telurickém) poli určitým způsobem, má to na něho jistý přesný účinek“. Jakým způsobem se má přesně pohybovat, to právě určuje vzorec labyrintu. On to vlastně ani labyrint v pravém slova smyslu není, protože v něm existuje jenom jedna cesta, a ta směřuje do středu, i když oklikami. Než se člověk propracuje z okraje labyrintu dovnitř, tedy spíše tam „dotančí“, je člověkem „proměněným“. Podle Charpentiera tak získá větší intuitivní otevřenost vůči přírodním zákonům a harmonii. V nepříliš častých případech může dokonce prožít skutečné osvětlení.

Účinky labyrintu je možné ještě zvýšit tím, že jím adepti procházejí bosí, aby nic nerušilo kontakt mezi nimi a zemí, a že tak činí v období „zvýšených pulzací“ telurických proudů, například o Velikonocích. Adept přitom v labyrintu stráví poměrně dlouhou dobu.

Pokud se rozhodnete projít replikou labyrintu na Vyšehradě, připravte se celkem na čtvrtkilometrovou procházku.

Je jasné, že takový v podstatě pohanský rituál má ztěžít co dělat v křesťanské katedrále. Postupem času proto začal být labyrint vykládán jako symbol „cesty do Jeruzaléma“, náhrada za pouť pro ty, kteří ji nemohli vykonat ve skutečnosti. O tom, že tvar labyrintu je dávno vyzkoušený a že opravdu nějak funguje, svědčí i to, že tímtéž vzorem byly vybaveny i jiné katedrály, např. v Amiens či v Remeši. Remešský labyrint však již neexistuje, byl rozebrán.

Zbývá poslední otázka. Funguje replika labyrintu na Vyšehradě stejně jako originál v Chartres? Mohlo by tomu tak být, kdyby na onom konkrétním místě Vyšehradu působily tytéž nebo alespoň podobné telurické proudy jako v Chartres. To už si však musí každý vyzkoušet sám. Já mohu připojit pouze své očitě svědectví. Skupinka anglických školáků se na labyrint nadšeně vrhla, ale nikdo ho nedokázal (či spíše nechtěl) celý důsledně projít. A pejsek jiných turistů, maličká čivava, měl na obrazec také svůj vlastní názor. Zatímco jinak vesele pobíhal kolem páníčků po parku, před labyrintem se zarazil, dvakrát zakňučel a odběhl. Na páníčky potom počkal v uctivé vzdálenosti až u zdi. Náhoda? Možná.

Připomeňme si však ještě jednou Popelku Biliánovou a její vyprávění o značném množství „divně propletených steziček“ v Libušině zahradě. Replika labyrintu z Chartres je tedy až druhým vyšehradským labyrintem.

Vyšehradský místopis

Brány – Táborská brána, postavená v barokním slohu v roce 1655, se tak jmenuje dodnes. Tudy přijížděly povozy od Tábora a před ní se v domku čp. 9 vybírala potravní daň, tzv. akcíz. Druhá brána je v empírovém stylu a říká se jí Pražská čili Cihelná, též

Vojanská nebo Dolní. Ta byla postavena v letech 1841–1842, přes ni se chodilo dolů do Prahy, resp. k Botiči. Za Táboorskou branou se nacházejí pozůstatky brány Špička, dříve Karlovy, protože ji nechal postavit Karel IV. Měla charakter průjezdní pevnůstky a podle její původní podoby bylo postaveno bludiště na Petříně. Dále po cestě od Špičky ke kostelu následuje barokní brána Leopoldova, dříve Francouzská, dostavěná před rokem 1680. Jeruzalémská brána stávala v koutě hradeb v místě dnešní Cihelné brány a do roku 1505 se jí říkalo Severní. Pod ní vedla ulice U rokle a cesta od ní k chrámu sv. Petra a Pavla vedla přes pole.

Polsko – dům za Leopoldovou bránou, mezi ní a Špičkou.

Neklanka – dům mezi Botičem a nábřezím.

Mýší díra – chodbička dlouhá 4 až 5 metrů, široká sotva metr a vysoká asi 1,50 metru, s vymletými schody (tzv. Radniční schody), zrušená v r. 1848 při stavbě hradeb. Bývala na místě, kde je v současné době branka od sochy sv. Václava na baštu sv. Petra a vedla dolů k radnici.

Sílnice (stezka) vyšehradská (starodávná) – před přestavbou Vyšehradu na pevnost vedla od tzv. Libušiny radnice (knížecího paláce na Vyšehradě) přes baštu sv. Josefa dolů k Vltavě.

Vyšehradská vinice (též zahrada Najmonka) – leží v prostoru mezi dnešní Libušinou lázní a Leopoldovou branou na jižním vyšehradském svahu, nachází se zde i „skalní kout se studnou“.

Zbrojnice – velká budova tvořená čtyřmi křídly, která stávala hned vedle hřbitova, zbořena roku 1903.

Kostelníkův domek – přibližně v letech 1800–1880 stál na hřbitově v místě, kde je dnes kříž.

Márnice – bývala na opačném konci hřbitova, než stával kostelníkův domek, vedle nynějšího vchodu do Slavína.

Malá otevřená kaplička – stávala u márnice.

Herinkovic kříž – stál nahoře u Přemyslovy ulice u vyšehradských domků.

Libušin hrad – stával tam, co byla zbrojnice, směrem k řece. Jeho nádvoří z jedné strany ohraničovaly knížecí budovy, z druhé posvátný háj (na místě dnešního kostela sv. Petra a Pavla), z východu potom hospodářské budovy na nádvoří stál slavný přemyslovský stolec.

Pražský hrad

Nejposvátnější místo české země

Jako celek je považován za nejposvátnější místo české země, a svým způsobem i za místo zázračné. Podle archeologických průzkumů a nejstarších písemných pramenů se soudí, že Pražský hrad založil kolem roku 880 kníže Bořivoj z rodu Přemyslovců jako raně středověké hradiště opevněné příkopem a valem z hlíny a kamení. První zatím doloženou zdejší zděnou stavbou je kostel Panny Marie, postavený knížetem Bořivojem I. v letech 882–884. Další kostely zasvěcené svatému Jiří a svatému Vítu byly založeny v první polovině 10. století (podrobněji viz chrám sv. Víta, kostel sv. Jiří). Od 10. století byl Pražský hrad nejen sídlem hlavy státu, knížete a později krále, ale také nejvyššího představitele církve – pražského biskupa a později arcibiskupa. Na Pražském hradě byl založen také první klášter v Čechách, a to při kostele sv. Jiří pro řeholi benediktinek.

Doba rozkvětu Pražského hradu se pojí s vládou Karla IV., který pocházel z rodu Lucemburků, kdy se toto sídlo poprvé stalo císařskou rezidencí, sídlem panovníka Svaté říše římské. Tehdy byl velkoroyse přebudován královský palác, posíleno opevnění a zahájena stavba nové katedrály, chrámu sv. Víta. Výstavba Pražského hradu pokračovala i v době Karla IV.

čovala ještě za vlády Karlova syna Václava IV., avšak husitské války a následující desetiletí, kdy Hrad nebyl obýván, způsobily chátrání hradních budov i opevnění.

Další příznivé období v dějinách Pražského hradu nastalo po roce 1483, kdy se zde usídlil král z nové dynastie Jagellonců. Spolu s novým opevněním byly vystavěny obranné věže na severní straně (Prašná věž, Nová bílá věž a Daliborka) a opět přestavěn a rozšířen královský palác. Jeho součástí se stal velkolepý Vladislavský sál, největší světský klenutý sál tehdejší Evropy.

Habsburkové, králové další dynastie na českém trůnu, zahájili přestavbu Hradu do podoby renesančního sídla, a postupně tak byla upravena katedrála a královský palác. Tyto změny vyvrcholily za vlády Rudolfa II., který se na Pražském hradě natrvalo usídlil a začal jej proměňovat v důstojné a velkolepé středisko říše, jež bylo přitažlivé pro diplomaty, umělce i vzdělance. K umístění svých bohatých uměleckých a vědeckých sbírek založil císař severní křídlo paláce s dnešním Španělským sálem.

Pražská defenestrace v roce 1618 zahájila dlouhé období válek, během nichž byl Pražský hrad poškozen a vyloupen. Pro pobyt panovníka byl využíván jen výjimečně a přechodně. Teprve ve druhé polovině 18. století byla provedena poslední velká přestavba Hradu, která jej proměnila v reprezentační sídlo zámeckého typu. V roce 1848 se Pražský hrad stal sídlem Ferdinanda V., který abdikoval. Při této příležitosti byla přestavěna kaple svatého Kříže na II. nádvoří. Pro chystanou, ale neuskutečněnou korunovaci Františka Josefa I. byl upraven Španělský sál a Rudolfova galerie. Nakonec, v roce 1929, byl po řadě dlouhých staletí konečně dostavěn i chrám sv. Víta.

Po vzniku samostatné Československé republiky v roce 1918 se Pražský hrad stal opět sídlem hlavy státu a v průběhu let byl dále upravován podle potřeb. Správa Pražského hradu si po roce 1989 klade za cíl, aby byly jeho prostory co nejvíce přístupny návštěvníkům. Byly tak zpřístupněny mnohé dosud uzavřené části, jmenujme například

Královskou zahradu s Míčovnou, Jižní zahrady, Císařskou konírnu a Tereziánské křídlo Starého královského paláce.

Neviditelná Praha

Jako zázračné a mystické místo vnímal Hradčany německy píšící prozaik a mystik Gustav Meyrink (1868–1932), podle něhož je pomyslný základní kámen Prahy a magický střed města i království uložen právě zde. Do magické, neviditelné Prahy je možné vstoupit domem, který se občas zjevuje jako poslední v řadě domků. Říká se mu „U poslední lucerny“. Jde o básnickou licenci, nebo tento spisovatel skutečně něco věděl?

Stručně řečeno, Meyrink ve své krátké povídce *Neviditelná Praha* píše o tom, že v dobách před kněžnou Libuší, tedy podle Meyrinka někdy kolem roku 700 n. l., přišlo na místo, kde dnes stojí Hradčany, sedm mnichů z Asie a za nějakým tajným účelem zde zaseli rýži, což ovšem také mohl být „trpasličí jalovec“ rostoucí kolmo vzhůru a nabývající „podivných tvarů“. Tito mniši patřili k sektě Asijských bratrů, označované dokonce za „dábelskou“. Též se jí prý říká bratrstvo Sat Bhai, resp. Sat Bhai a Sikha. Sekta údajně sídlila ve městě Prajága (Alláhábád) v Indii, přičemž jméno tohoto města se dá přeložit jako „práh“. Sekta vyslala „své lidi“, aby založili sedm měst a každé mělo mít v názvu „práh“.

Meyrink tvrdí, že toto společenství existovalo ještě v roce 1760 a jeho posledním velmistrem byl prý hrabě Špork. Budova lóže této sekty či bratrstva stávala v Jindřišské ulici na místě dnešní hlavní pošty. Členy lóže byli Karel IV., Cola di Rienzo a Petrarca. V Opatovické ulici je prý na jednom domě k vidění kamenný znak Asijských bratrů (blíže nepopsaný) a nad ním papežská koruna (tiára). Členem sekty byl podle Meyrinka i jakýsi obchodní cestující Zahrádka, zástupce továrny na prádlo v Bílé Vodě, který do sekty vstoupil v Indii „kvůli obchodu“. Zástupci sekty dnes (míněno v Meyrinkově době) žijí na několika nejmenovaných adresách v Anglii a v Urise v Indii.

A co je na tom všem pravdy? Podívejme se postupně na jednotlivé prvky této povídky:

Asijští bratři

O sektě není zmínka v žádné jiné literatuře kromě Meyrinka. Žádnou povědomost o ní nemá ani dnešní Společnost pro studium sekt a nových náboženských směrů, kde o něčem podobném „v životě neslyšeli“.

Alláhábád

Toto město skutečně existuje. Je to dle Ottova slovníku „prastaré město, v současných i nepříliš podrobných atlasech je uvedeno pod jménem Iláhábád. Jeho nejstarší název je Pratištana, od 3. století n. l. se jmenuje Prajága (čili „obětiště“, nikoliv „práh“). Koncem 19. století se mu říkalo Preág. Někdy je též nazýváno Fakírabád pro množství mnichů, fakírů a žebráků, kteří se zde shromažďují. Hlavní Meyrinkova indicie, totiž příbuznost pojmenování tohoto města a Prahy, založená na překladu slova práh, tedy padá. Snad Meyrinka zaujala fonetická podobnost Prahy – Pragy a Prajágy – Preágu.

Trpasličí jalovec

I když jalovcovité rostliny rostou prakticky v celé Asii i ve vysoko-horských lokalitách, tento konkrétní druh jalovce neexistuje. Nejblíže mu může být nějaká zakrslá forma jalovce (podobně jako borovice kleč) nebo jalovcovitá rostlina jménem *Microbiota decubata*, která dosud nemá české jméno. Dorůstá, různě pokroucená, do maximální výšky 30 cm.

Rýže

Do Evropy přivezli tuto plodinu Římané, po zániku říše římské byl její dovoz na nějakou dobu zastaven. V 8. století n. l. ji začali pěstovat Arabové (Sicílie, Pyrenejský poloostrov), potom Turci (Balkánský

poloostrov, Uhry). Jinak je zjevně nesmyslem sít rýži na skalnatém ostrohu nad Vltavou, kde nemůže bez vody a bahna ani vyklíčit, natož dozrát – pokud by to nebyl akt čistě symbolický.

Hrabě Špork

Je spojován s tajnými společnostmi obecně, zvláště pak se zednáři, avšak tato spojitost je nejistá. Nicméně faktem zůstává, že hraběti skutečně patřil pozemek v Jindřišské ulici, kde dnes stojí hlavní pošta (postavená v letech 1871–1874). Zde byla nejprve ve 14. století botanická zahrada, roku 1715 zde Špork postavil klášter celestinek, který byl po zrušení řádu v roce 1782 proměněn v továrnu na výrobu tabáku a v roce 1871 zbořen. Nicméně hrabě zemřel již v roce 1738, což je s Meyrinkovou povídkou v rozporu.

Cola di Rienzo

Italský humanista, který chtěl obnovit římské impérium, byl v roce 1350 uvězněn v Čechách Karlem IV., potom obnovil svoji moc v Římě a poté ho svrhlo povstání, v němž zahynul. Tři osoby, které Meyrink označil za členy řádu (Cola di Rienzo, Petrarca a Karel IV.) jsou sice současníky a navzájem se znali, tím však veškeré spojitosti končí. Těžko si také představit ortodoxního katolíka Karla IV. jako člena nějaké nekřesťanské asijské sekty.

Urísa

Kraj v Indii, kde se nachází slavný Sluneční chrám v Konáraku. Žádná souvislost s Prahem nebo Prahou.

Bílá Voda v Čechách

Chytilův *Místopis* z roku 1930 uvádí pět různých Bílých Vod, avšak ani jedna neleží v Čechách, všechny se nacházejí na Moravě. Protože jsou slova Bílá Voda psána kurzivou, snad je zvýraznil sám autor. Může jít o odkaz na mytické Bělovodí, jakousi ruskou obdobu Agharty,

rovněž lokalizovanou do „srdce Asie“ (odkud podle Meyrinka přišli i oni Asijští bratři).

Opatovická ulice

Skutečně v Praze existuje, nejsnadněji je dostupná ze Spálené ulice přes Ostrovní ulici. Opatovická je potom první vlevo. Tam, kde se tato ulice lomí v pravém úhlu, se vlevo nachází dům čp. 160. Nad jeho portálem je umístěn znak opatů kláštera Svatého Jana pod Skalou i s letopočtem 1719 a zkratkou AASJ, což znamená *Aedes abbatis Sancti Joannis* čili Příbytek opatství sv. Jana. Tato zkratka sice mohla Meyrinkovi připomínat něco asijského, ovšem naprosto neoprávněně.

Meyrinkova *Neviditelná Praha* je tak mimo veškerou pochybnost pouze básnickou licenci autora, koneckonců částečně inspirovanou i jeho konverzí k buddhismu na sklonku života. V žádném případě tak nemůže být citována jako seriózní pramen, pouze jen jako uměle vytvořená legenda. Autor se v závěru své povídky ptá: „Vyjde někdy najevo, jak všechny tyto věci spolu souvisejí?“ – Nuže myslím, že to najevo vyšlo již dostatečně.

Tajnosti Pražského hradu

Od dob prvních civilizací tvořilo sídlo panovníka, panovník sám a celá země jednotný celek. Pokud se dařilo panovníkovi, dařilo se i jeho zemi. Jestliže bylo jeho sídlo upravené a udržované, odrazilo se to i na stavu země. Toto prastaré přesvědčení nacházelo svůj výraz například ve staroegyptských slavnostech, kdy faraon po třiceti letech vlády musel dokazovat, že je po všech stránkách v plné fyzické síle a že případnou nemohoucností nepoškozuje zemi. Stejný názor se odráží i v legendě o Artušovi. V okamžiku, kdy začne chřadnout král, chřadne i jeho země. Podobné analogie je možné najít i v českých dějinách, třeba v trojkombinaci Karel IV. – Pražský hrad – Čechy. Podobně se o úpravy Hradu jako sídla prezidenta republiky zasloužil

i T. G. Masaryk a našemu státu se v jeho době docela dařilo. Opačným příkladem jsou známé necitlivé úpravy hradních prostor pocházející od komunistických prezidentů – a podobně vypadala i celá země. Za více než tisíc let je pochopitelné, že se na Hradě nashromáždilo mnoho zajímavostí a zvláštností. Podívejme se na některé z nich. První skupinu tvoří architektonické počiny Josipa Plečnika, osobního architekta T. G. Masaryka, který se s ním prostřednictvím architekta Jana Kotěry seznámil v roce 1920.

Obelisk na třetím nádvoří

Je vytesán z jednoho kusu mrákotínské žuly a měří téměř 16,5 metru. Monumentální monolit se podařilo na hrad dopravit až napodruhé, první vylomený kámen se nešťastnou náhodou přelomil ještě při dopravě z lomu. Obelisk byl zamýšlen jako památník obětem 1. světové války anebo legionářům a v kruhovém prostoru vylámaném ve skále pod základy monolitu měl být umístěn hrob neznámého vojína, k čemuž však nedošlo. Jeho vztyčením 3. listopadu 1928 bylo zároveň utčeno 10. výročí založení ČSR.

Původně měl monolit stát nad schodištěm do Jižních zahrad, nakonec však pro něj bylo vybráno toto místo, kde předtím stávala barokní kašna sv. Jiří. Ta musela památníku ustoupit a byla odsunuta o několik metrů dál. Kromě veřejně proklamovaného účelu, vztyčení monolitu jako pomníku, se může zároveň jednat o jakési novodobé zpodobnění slavných egyptských obelisků i pravěkých menhirů, možná také o odkaz na tajné nauky, které starověký Egypt vždy symbolizoval, včetně legendárních počátků zednářství. Aby byl obelisk na Pražském hradě co možná nejpodobnější těm egyptským, již Plečnik mu naplánoval špičku (pyramidion) z křišťálového skla, což připomíná legendu o pyramidách se špičkami z diamantů. Jejího osazení se však nedočkal, tento záměr byl technicky nerealizovatelný. Stalo se tak až v roce 1996 z iniciativy prezidenta Václava Havla, avšak místo původně zamýšleného plného pyramidionu tvoří špičku

*Pyramidu by na Pražském
hradě čekal málokdo –
a přece tam je.*

monolitu jen jeho hrany z ocelových pozlacených profilů. I tak se dá říct, že tu Václav Havel po sobě zanechal svoji pyramidu, byť trochu zamaskovanou. Oba prezidenti, jak Masaryk, tak i Havel, jsou spojováni se zednářstvím, i když prezidentská kancelář toto spojení v Havlově případě popřela.

Vzhledem k tomu, že umístění megalitů v krajině vždy mělo na okolí nějaký dopad (francouzské megality například údajně bránily záplavám nebo zlepšovaly úrodnost okolního pole), je otázkou, jak se existence obelisku projevila na Pražském hradě, potažmo v následných osudech našeho státu. Osobně se domnívám, že jeho umístění není šťastné, tím spíše, že kámen byl doslova zaražen do vyvěrajícího pramene, byť do těchto míst uměle přivedeného. Mimoděk se mi vybavuje úsloví o žábě na prameni. Podle architektů prý Plečnik pro monolit „důvtipně nalezl“ místo na křížení os, ale není jasné, které osy by to mohly být. Ovšem pro Plečnika to musel být dostatečně

pádný důvod, když z tohoto místa „vystěhoval“ kašnu, aby měl místo pro obelisk. Na tomto místě bylo také archeology nalezeno někdejší posvátné ohniště.

Podzemní tunel

Spojuje druhé a třetí nádvoří jako součásti prezidentské kanceláře. Důvod jeho existence je na první pohled jasný. Bylo třeba zabránit tomu, aby prezident nebyl při přesunech po Hradě vystaven náporu veřejnosti, i když představa panovníka volně a bez obav procházejícího mezi svým lidem se mi velmi zamlouvá. Je však přece jen příliš utopická, a tak tunel používá i současný prezident. Je však otázkou, zda nebylo možné chráněný koridor pro prezidenta vybudovat nad zemí, nebo zda Plečnik úmyslně nevedl svého prezidenta do podzemí, do jeskyně, byť umělé, symbolicky do lůna Země. Podzemní prostory, umělé i přírodní, vždy hrály důležitou roli v různých mysterijních obřadech a jenom samotná mystika podzemí by vydala na celou knihu.

Mísa

Stejně jako monolit je vytvořena z jednoho kusu kamene a tvoří jednu z dominant Rajske zahrady. Je snad jasnou připomínkou jiné slavné mísy – grálu, nebo odkazem na obřadní pohanský (například keltský) kotlík? Ve spojení monolitu a mísy se zde dostáváme i k základním symbolům muže a ženy. Freud by patrně měl o těchto dvou dílech svou vlastní teorii.

Sloupová síň

Nachází se ve spojovacím traktu mezi I. a II. nádvořím. Architektonické řešení síně, spočívající ve třech řadách antických sloupů nad sebou kolem dokola, velmi připomíná podobné sloupové portály v Knóssu. Předpokládá se, že použitím antických prvků chtěl Plečnik

evokovat ducha řecké demokracie, první demokracie na světě vůbec. Motiv sloupů Plečnik opakuje ve Vyhlídkovém pavilonu zahrady Na Valech i v samostatně stojícím čtyřhranném monolitu s jakoby antickou hlavicí, koulí a větrnou růžicí (?) na Moravské baště v zahradě Na Valech. To, že Plečnik ideově čerpal z odkazu Egypta, Asýrie, Kréty, Itálie a Řecka potvrzuje i architekt Zdeněk Lukeš. Je však pouhá architektura to jediné, co chtěl Plečnik do Pražského hradu z těchto starých a leckdy mysteriálních kultur zakomponovat?

Impluvium

Živel Země velmi vhodně doplňuje další součást bytu T. G. Masaryka, impluvium. V římské architektuře se tak nazýval nekrytý čtyřstranný prostor uprostřed domu s nádrží na vodu, obklopený zpravidla sloupovými chodbami. V Plečnikově pojetí připomíná svou kompozicí spíše jakousi svatyni, kde ústřední bod tvoří kašna s vyvěrajícím pramenem vody. Třetí živel, vzduch, je přítomen jen symbolicky. Otevřený prostor by v našich klimatických podmínkách neobstál, a tak je strop impluvia prosklen. Plečnik chtěl do Hradu zakomponovat i poslední z živlů, oheň, a to v podobě věčného ohně na vrcholku obelisku jako připomínky válečných obětí, snad i v návaznosti na někdejší pohanské ohniště. To se mu však prosadit nepodařilo. Prostor impluvia můžeme taktéž chápat jako spojení světla a vody, zemské a kosmické energie. Plečnik tento prostor od začátku zamýšlel jako jakousi relaxační zónu pro prezidenta. Řídil se jen instinktem, nebo vědomě navázal na tradici posvátných pramenů? Ostatně podle psychologů zurčící voda člověka pocházejícího z vyprahlých afrických stepí uklidňuje, protože v blízkosti vody si je jistý tím, že nebude žít. Plečnik pro jistotu instaloval v Masarykově bytě ještě jeden pramen ve Lví síni. Voda zde tryská ze lví hlavy zasazené do výklenku do jednoduché kruhové nádržky. Jinak je prostor prázdný.

*Realistické zpodobnění býka
těsně pod stříškou nad Býčím
schodištěm na Pražském
hradě*

Býčí schodiště

Spojuje III. hradní nádvoří a Jižní zahrady a obvykle bývá charakterizováno jako monumentální, což řadě návštěvníků po jeho spatření ve skutečnosti přináší jisté zklamání. I když na tomto místě kdysi bývalo schodiště, Plečnik ho musel vybudovat znovu. Býk jako posvátné a uctívané zvíře představuje v Čechách cizorodý prvek. Do našich národních pověstí vstupuje spíše kanec (ve známém příběhu o Bivojovi, který má možná keltské kořeny) anebo divoký lesní tur, rovněž statečně udolán tím či oním hrdinou. V případě Býčího schodiště se proto může jednat o odkaz na dávné býčí kultury, například v Egyptě. V každém případě bylo toto zvíře symbolem síly, plodnosti a Slunce. Měl snad být nový český stát silný jako býk a zářit na mezinárodním nebi jako Slunce? Zakladatelé státu si to jistě přáli. Mnohem logičtější by ovšem byl jiný název schodiště, třeba Lví nebo Orlí, doplněný příslušnými zpodobněními heraldických zvířat českého státu, případně

Královské či Prezidentské. Je ale pravda, že tato přízviska se také vyskytují na jiných místech Hradu. I tak by v duchu základního pokynu T. G. Masaryka měl název schodiště přece jen nějak připomínat český stát nebo jeho historii.

Pyramida

Plečnik ji instaloval v Jižních zahradách. Architekti se domnívají, že co do tvaru i materiálu jde jen o opakování motivu špičky věže kláštera sv. Jiří, nicméně pyramida zůstane vždy pyramidou, i když má trochu strmější stěny, než je u pyramid obvyklé. Pyramida či pyramidion, prostě jehlan, je jedním z nejstarších architektonických prvků vůbec a zakončoval každý „pořádný“ obelisk, včetně těch egyptských. Neměli bychom opomenout ani pyramidu jako zednářský symbol. Jako takový se vyskytuje na americké jednodolarovce, a Plečnik pyramidu „propašoval“ na Hrad s tím, že ji poněkud zamaskoval.

Pahorek Žiži

Prastaré kultovní pohanské místo se nachází na nejvyšším bodu celého pahorku, kterým je prostor za chrámem sv. Víta, na místě, kde se zpod dlažby dere původní kamenné podloží. Právě zde měl stávat kamenný stolec, přenesený sem z Vyšehradu, na kterém byla nastolována česká knížata. O Vánocích zde tradičně stojí vánoční strom hradní stráž. Podle jiných pramenů by však měl být přibližně v místech dnešní kašny sv. Jiří.

Podzemí Pražského hradu

Je možné říci, že dosud nebylo kompletně prozkoumáno. Kromě hrobky v chrámu sv. Víta, sklepních prostor pod jednotlivými dalšími stavbami a Plečnikova tunelu se pod Jelením příkopem nachází rozsáhlé bludiště chodeb budované jako kryty pro prezidenta Klementa Gottwalda, jeho blízké a vládní a stranické špičky. Chodby měly navazovat snad až na další prostory pod Letnou. S jejich budo-

váním se začalo za Gottwalda a pokračovalo v roce 1968, avšak celý systém nebyl nikdy dokončen. Aby nemohl na Hrad proniknout nepřítel právě tudy, byly za prezidenta Husáka některé úseky přehrazeny železobetonem. Je tu instalována klimatizace a z nejnižší položených prostor se odčerpává voda, aby nebyly zaplaveny. Chodby dnes slouží jako archeologický depozitář. Obrazně řečeno, býci z Býčího schodiště se tak dočkali i svého labyrintu. Další podzemní chodba spojuje hradní prostory s Míčovnou. Podle současných „lidových pověstí“ mělo z Pražského hradu také vést „vládní metro“, které by v případě ohrožení dopravilo funkcionáře na Vítkov, kde byla podzemní nemocnice, a potom vedlo dále na letiště do Kbels. Žádná postkomunistická instituce, včetně ministerstva obrany a ministerstva vnitra, však existenci těchto prostor nepotvrdila.

Netopýří sál

Podle pověsti jde o tajné sklepení, přírodní jeskyni pod Hradem. Plane v ní prý věčný oheň, což připomíná věčné lampy, údajně ukryté pradávnými vzdělanci spolu s dalšími technickými poklady v egyptských pyramidách, případně na jiných místech, například v legendární hrobce Christiana Rosenkreuze nebo v mytickém podzemí Šambaly. Vchod do jeskyně byl zasypán, když se začalo se stavbou Pražského hradu. Protože na třetím nádvoří byly před několika lety při vykopávkách objeveny šperky z doby Velkomoravské říše, muselo se tak stát nejpozději v 9. století n. l. Je však také možné, že došlo k záměně s jinými podzemními prostory na Hradě, i když byla existence této prostory potvrzena kyvadélkem.

Kašna sv. Jiří

Byla čistě užitkovou záležitostí, nový zdroj vody získaný roku 1373 natažením dřevěného vodovodu z Břevnova. Symbolika sv. Jiří je křesťanská, drak symbolizuje pohanství, zlo, hermeticky i skryté zemní síly, vyvěrající telurické proudy, zlého ducha apod. Výběr tohoto

symbolu Karlem IV., „Otcem vlasti“, je proto velmi logický i z toho důvodu, že sv. Jiří byl vždy patronem rytířů. Rytířských ctností si Karel IV. se svým otcem rozhodně cenili a považovali se sami za rytíře. Jako by český král cítil, že pozitivní vliv baziliky zasvěcené stejnému patronovi je třeba ještě posílit. Plečník plastiku světce vyzdvihl na jakýsi miniobelisk, snad aby trochu odčinil, že ho odsunul z původního místa.

Pražský hrad je skutečným symbolem našeho státu a bez ohledu na to, zda jsou výše uvedené domněnky pravdivé či nikoliv, jde tady o něco víc než jen o prostý souhrn staveb. Stejně to cítil i prezident Václav Havel, když za všechny pracovníky Hradu svého času prohlásil: „Chceme, aby se tu spojovaly všechny rozměry lidské existence a do jisté míry i existence tohoto státu. Hrad je třeba vnímat jako co nejotevřenější, živoucí organismus... Chceme, aby se stal tím, čím jednou možná byl v době Rudolfa II.“

Tato idea se již pomalu začíná naplňovat a my tak vstupujeme z našeho přetechnizovaného, globalizovaného a leckdy nepřijemného světa rovnou do dávných magických dob zmíněného císaře, jeho alchymistů, astrologů a snad i skutečných zasvěcenců. Stačí se jenom po Hradě pořádně porozhlédnout.

Pověsti o Pražském hradu

O Pražském hradu se kupodivu nevypráví tolik pověstí jako o Vyšehradě. Jednotlivé příběhy se spíše než k celému hradu vztahují k jeho jednotlivým lokalitám. Mezi ty nejznámější patří samozřejmě pověst o jeho založení, která se pojí s věštbou kněžny Libuše – v podání Aloise Jiráska takto: „Tam když přijdete, najdete člověka prostřed lesa, an tesá práh domu. I nazvete hrad, jež stavíte, Prahou. A jakož knížata, vojvodové proti prahu klanějí hlavu, tak budou se klaněti i proti městu mému.“ Jirásek zpracoval i do pozdější doby zasazený, obecně známý příběh o Daliborovi (stát 13. 3. 1498) uvězněném ve

věži, který se tam naučil hrát na housle. Méně známá je pověst o růžích, které zde voní, i když není jejich čas.

Naše nejvýznamnější katedrála

Nejvíce pověstí, proroctví a mystiky vůbec se ovšem vztahuje k samotnému chrámu sv. Víta. Tato nejznámější pražská katedrála, nezaměnitelně dotvářející siluetu Pražského hradu, je kromě sv. Víta zasvěcena také sv. Václavovi a sv. Vojtěchovi. Zcela jistě se jedná o nejvýznamnější sakrální stavbu u nás, tomu také odpovídá neutuchající přívál našich i zahraničních návštěvníků, takže při návštěvě této památky je potřeba s tím počítat.

Na místě současné gotické katedrály stávaly dva kostely, první byla rotunda založená kolem roku 925 knížetem Václavem (později svatořečeným), kterou vystřídala bazilika z doby vlády knížete Spytihněva (1055–1061). V roce 973, po založení pražského biskupství, se kostel sv. Víta stal katedrálním chrámem (sídlem biskupa) a roku 1344 sídlem arcibiskupa poté, co se českému králi a německému císaři Karlu IV. podařilo u papeže dosáhnout zřízení arcibiskupství v Praze. Tím byl také dán podnět k založení nového gotického chrámu.

První část stavby byla realizována za života Karla IV., který si jako stavitele vybral nejprve Matyáše z Arrasu z jižní Francie. Po jeho smrti (v roce 1352) v jeho díle od roku 1356 pokračoval Petr Parléř (čili Mluvící kámen) z Gmündu, spřízněný se stavebními cechy v Kolíně nad Rýnem a v Ulmu. Podařilo se mu vystavět kněžiště s kaplemi, severní sakristii, jižní předsíň, kapli sv. Václava, část jižní (dnes barokizované) věže a pilíře lodi. I když se na stavbě chrámu pokračovalo i po Parléřově smrti roku 1399, husitské války postupující práce přerušily a do dalších staletí vstoupil tento chrám jako nedokončený.

Jeho dostavba se ukázala jako náročný podnik, během let došlo jen k několika dílčím pokrokům, např. v letech 1552–1561 byla u provizorní zdi uzavírající kněžiště vystavěna kruchta, zbudován ochoz

na jižní věži a ten opatřen kopulí. V 18. století byla kopule nahrazena tou dnešní, dosahující výšky 96,5 metrů.

K dalšímu vzepětí úsilí k dostavbě katedrály došlo v souvislosti s českým obrozeneckým hnutím ve druhé polovině 19. století, které vyvrcholilo slavnostním vysvěcením 28. září 1929. Na dřívější gotické části navázalo novogotické trojlodí, takže chrám tak dosáhl délky 124 metrů, dále přibýlo monumentální průčelí s růžicí o průměru 10,4 metrů, a především dvojice charakteristických věží na západní straně vysokých 82 metrů. V této podobě se chrám dochoval až dosud. Zatím poslední významnou událostí, která se této stavby dotýká, je vydání dekretu v roce 1997, kterým ji kardinál Miroslav Vlk udělil název katedrála sv. Víta, Václava a Vojtěcha.

Tajemství korunovační komory

Za nejposvátnější místo katedrály a zároveň za střed Českého království se považuje Svatováclavská kaple, stojící na místě, kde dříve stávala rotunda s hrobem sv. Václava. Návštěvníky uchvátí svojí nádhernou výzdobou z leštěných polodrahokamů, která má evokovat náheru nebeského Nového Jeruzaléma. Uprostřed kaple je umístěn náhrobek sv. Václava a relikvíář obsahující jeho lebku, přilbici a drátěnou košili. Odtud se také vchází do komory nad kaplí, v níž jsou od roku 1791 uchovávány korunovační klenoty a chrámový poklad, včetně svatých ostatků. Tradičně jsou uloženy za sedmero zámky, takže k otevření komory se musí sejít sedm držitelů příslušných klíčů – prezident republiky má ten největší, který patří do nejhořejšího zámku, dále pokračují premiér, předsedové sněmovny a senátu, probošt svatovítské kapituly, pražský arcibiskup a nakonec, až téměř u země, zapadne do svého zámku nejmenší klíč v držení pražského primátora. Jiným způsobem není údajně možné se do komory dostat.

Zatím naposledy došlo takto k jejímu otevření 17. dubna 2008. Vzápětí se však objevila nepodložená historka o tom, že když se dveře komory otevřely, ukázalo se, že místnost je čerstvě vytřená – zřejmě proto,

aby za posledních pět let nashromážděný prach nepošpinil tehdy nejmocnější muže našeho státu. Kdyby tomu tak opravdu bylo, musela by být ve hře ještě jedna sada klíčů, univerzální klíč anebo tajná chodba, kudy je možné se do komory dostat ještě odjinud z chrámu.

Nestalo by se tak v historii poprvé. Říšský protektor Reinhard Heydrich si například nechal zhotovit kopie všech sedmi klíčů svého času přímo v Berlíně. Příběh o tom, že on sám neodolal a svatokrádežně si 19. listopadu 1941 vyzkoušel, jak by mu slušela koruna českých králů, sice není možné historicky prokázat, ale krásně se vypravuje a poslouchá, že příslušný trest nejvyšší, úmrtí na následky zranění způsobeného při atentátu, na sebe nechal čekat jen několik měsíců. K tomuto příběhu existuje ještě dovětek, že sám Karel IV., zhotovitel korunovačních klenotů, požádal papeže Klimenta VI., svého někdejšího učitele na francouzském královském dvoře, aby korunu zabezpečil speciálním papežským výnosem. Papež této žádosti vyhověl a vydal 6. května 1346 bulu na ochranu této koruny, což je zároveň první písemná zmínka o tomto klenotu. Podle slov buly se zakazuje korunu zcizit, prodat nebo zastavit a stanovují se i pravidla, jak postupovat při korunovaci. V širším slova smyslu tedy byla zakazuje s korunou neoprávněně nakládat, což téměř mysticky, pokud by byl tento příběh pravdivý, zafungovalo i po téměř šesti stech letech.

Duplikáty Heydrichových klíčů se našly v květnu 1945 za povstání v jeho bývalé pracovně. Není známo, zda byly zničeny, zámky na dveřích do komory vyměněny a komora tak znovu zcela zabezpečena. Otevřenou a odpovědnými institucemi nezodpovězenou otázkou zůstává, jak by byly korunovační klenoty z korunovační síně zachráněny v nějakém naléhavém případě, například při požáru. To by sotva byl čas shánět sedm klíčů u sedmi různých držitelů, vystavovat je nebezpečí tím, že by byli dopraveni do epicentra a možná i s nasazením života složitě odemykali dveře a klenoty šlechtetně zachránili.

Kromě ostatků sv. Václava jsou v chrámu pohřbeni i další čeští panovníci. Sarkofágy s těly některých z nich je možné zhlédnout

v kryptě pod chrámem. Jsou to Karel IV. a jeho manželky, Ladislav Pohrobek, Jiří z Poděbrad, Václav IV. a Rudolf II. Mezi ty méně známé patří ostatky dětí Karla IV, včetně Jana Zhořeleckého, a ostatky Marie Amálie, dcery Marie Terezie. Chrám sv. Víta se stal místem posledního odpočinku i mnoha dalších světců a významných osobností. Nepřehlédnutelný je například náhrobek sv. Jana Nepomuckého, zhotovený v letech 1733–1736 z tepaného stříbra a postavený na místě jeho původního hrobu. Váha použitého stříbra se odhaduje na 2 tuny.

Kromě korunovačních klenotů je v chrámu sv. Víta uchováván tzv. chrámový poklad, který lze charakterizovat jako soubor starožitností různého druhu a stáří. Jeho základ byl položen v době založení rotundy sv. Víta, zasvěcené tomuto světcovi, díky daru, který věnoval německý císař Jindřich I. Ptáčník knížeti Václavovi. Byla to vzácná relikvie – rámě sv. Víta. Chrámový poklad významně doplnil císař Karel IV., a to především o různé další relikvie. Nechyběly například částečky „potního roucha Páně a plátna při jeho pohřbu zakrváceného“, trny z Kristovy trnové koruny, část jeho kříže a podobně. Součástí pokladu byly i různé drahocenné předměty stejně jako kuriozity, například rohy z nosorožce, stromek z mořského korálu, a dokonce i kostra draka – patrně krokodýla. Během let byl chrámový poklad částečně rozkraden. Z více jak stovky dochovaných předmětů je za historicky nejceněnější považována románská tzv. Trevírská deska, zvaná též plenář, z r. 1266. Jedná se o významnou zlatnickou práci zdobenou drahokamy s ostatky svatých.

Svatovítské zázraky

Je obtížné jmenovat jeden předmět, který by byl v chrámu sv. Víta považován za ten nejzáračnější, když za záračné jsou považovány přinejmenším všechny zde uložené ostatky světců. Některé zázraky, které se v katedrále odehrály, se však dochovaly v podobě pověstí.

Rukavice sv. Vojtěcha

Tento oděvní doplněk se stal součástí svatovítského pokladu poté, co ho Vojtěch, ještě jako kněz, zapomněl na pohřbu svých povražděných bratří a celé rodiny v Libici. Nedostal se tam přirozenou cestou, ale došlo k tomu tak, že Vojtěch jednou sloužil mši v Římě, kam se uchýlil poté, co opustil Čechy. Při obřadu najednou ztuhl, nehýbal se asi dvě hodiny, a když ho upozornili, aby mši dokončil, probral se jako z těžkého snu. Když odcházel, požádal přísluhujícího kněze, aby mu donesl rukavice, které zapomněl v chrámě, ale kněz našel jen jednu, ta druhá zůstala v Libici, kam se Vojtěch v transu přenesl. Papeže ten příběh zaujal, vyslal do Libice poselstvo a to tam zapomenutou rukavici skutečně našlo.

Zázračná Svatováclavská kaple

Další pověst pojednává o zázračné moci Svatováclavské kaple. Pochází z doby, kdy se Karel IV. vydal na svou druhou římskou jízdu. Členem jeho družiny byl Petr z Michalovic, vrah a násilník, který při drancování nešetřil ani ženy a děti a raboval v Itálii, přestože to Karel IV. své družině zakázal. Doma se za něj mezitím do Svatováclavské kaple vydala modlit jeho manželka, ale nebyla schopna se dostat dovnitř. Ať se žena snažila, jak chtěla, nedokázala dveře do kaple otevřít. Jakmile odešla, otevřely se stejně snadno jako vždy – a v té chvíli byl její muž v Itálii zabit.

Lampa nad náhrobkem sv. Jana Nepomuckého

Jiná pověst se vztahuje k postavě sv. Jana Nepomuckého a k lampě nad jeho náhrobkem. Tu chrámu a světcí darovali z vděčnosti rodiče jednoho saského studenta, který byl neprávem obviněn z vraždy na základě toho, že se na jeho šatu našla krev. Ta ovšem pocházela z podříznutého krocana, ale mladíkovi to nikdo nevěřil. Už stál na popravičím lešení, ale chyběl kněz, který při popravách obvykle asistoval. Narychlo sehnany náhradník zahalil jinocha pláštěm a odnesl ho do

Saska k rodičům, kde se nechal poznat jako sv. Jan Nepomucký. Ona darovaná lampa je nadána zázračnou mocí, umí se učinit neviditelnou, a tak se sama chrání před zloději. Jednou ji sv. Jan Nepomucký půjčil chudému zlatníkovi. Ten si ji odnesl a roztavil, a přesto lampa visela v kostele dál, jako by ji nikdo neodebral. Zlatník materiál z lampy dokázal dobře využít a začalo se mu dařit. Znovu tedy vyrobil zlatou lampu, ale jak ji do kostela vrátit, když ta původní tam pořád visela? Opět pomohl zázrak, lampa z chrámu najednou zmizela a zlatník tam mohl zavěsit tu svou.

Chrámové zvony

S osobou Karla IV. je spojena legenda, podle které se v okamžiku jeho smrti, 29. listopadu 1378, samy od sebe rozezněly všechny zvony v katedrále, včetně umíráčku, a po nich i zvony v celé Praze.

K chrámovým zvonům se váže ještě blíže nespecifikovaná pověst, že zvon určený pro věž byl tak velký, že ho k chrámu muselo dovléct šestnáct párů koní. Potom se ovšem vyskytl problém, jak zvon na věž vyzdvihnout. Povedlo se to až králově dceři (není řečeno, které dceři kterého krále), ta navrhla důmyslné zvedací zařízení (zřejmě sestavu kladek a rumpálů) a použila ke zvedání lana spletená z ženských vlasů. Jakmile byl zvon na věž šťastně vytažen, nechala celé zařízení zase rozebrat, takže se po něm nedochovalo vůbec nic.

Skutečnost, jak už to bývá, je i v tomto případě prozaičtější, ovšem pověsti přece jen částečně odpovídá. Ve věži svatovítské katedrály je umístěn vůbec největší zvon u nás, jmenuje se Zikmund a výše uvedený příběh je s ním někdy spojován. Jeho váha se odhaduje až na 16,5 tuny, podle současného zvonaře Petra Rudolfa Manouška však může být až o tři a půl tuny lehčí. Zprávy o tom, že by jej muselo táhnout 32 koní, se nedochovaly, což je logické. I kdybychom použili k dopravě jen průměrné tažné koně, vystačili bychom nejspíše již s osmi-spřežím, neboť jeden belgický chladnokrevník, speciálně vyšlechtěný k tahu, utáhne 2,4 tuny. Malý shetlandský poník zvládne jednu tunu.

S výrobou a zavěšením zvonu ovšem problémy byly. Zvon odlil zvonař Tomáš Jaroš z Brna roku 1549 v Praze a podařilo se mu to až na druhý pokus. Je přitom zajímavé, že tento fakt nebyl a není chápán jako špatné znamení – možná takové druhé (a snad i další) pokusy tehdy provázely výrobu nejednoho zvonu. Na svém nynějším místě zvon prokazatelně visí až od roku 1581, z této doby totiž pochází zpráva o jeho převěšení. Předtím se sice nacházel na Pražském hradě, ale na jiném místě, a to u kostela Všech Svatých na volné dřevěné konstrukci, kde setrval nejméně do roku 1567. Jeho přemístění bylo technicky náročnou záležitostí, ale ne takového druhu, aby bylo nutné sestrojit nějakou zvláštní, dosud nevídanou konstrukci, natož s lany z ženských vlasů.

Zvon Zikmund však čas od času stíhají problémy se srdcem, zřejmě v důsledku jeho značného mechanického zatížení při zvonění. Dříve se Zikmundem zvonilo poměrně často, například při zahájení zemského sněmu, při šťastných i nešťastných událostech nebo na poplach proti požáru, čímž se srdce a jeho závěs evidentně dosti namáhaly.

Dosud bylo zaznamenáno celkem šest nehod, kdy došlo k poškození srdce zvonu. První se stala roku 1592 při vyzvánění k pohřbu Viléma z Rožmberka, kdy se srdce utrhlo, ale naštěstí nikoho nezranilo a bylo do zvonu zavěšeno znovu. Roku 1670 puklo a bylo vyměněno. Toto nové srdce rovněž prasklo a znovu bylo vyměněno v roce 1734. Nové srdce vydrželo do roku 1797 a jeho nástupce si vyžádal opravu roku 1819. Tato oprava se zřejmě zdařila, neboť nově nainstalované srdce vydrželo až do podvečerní soboty 15. června 2002, kdy se při vyzvánění k svátku sv. Víta, jemuž je katedrála zasvěcena, zlomilo ve dvou třetinách od spodní části. Nové srdce ještě téhož roku vyrobila dílna Petra Manouška v Praze na Zbraslavi a poprvé se jím zvonilo na sv. Václava 28. září 2002.

Podle pověsti zlomené Zikmundovo srdce znamená, že české země stihne neštěstí. K naplnění této věštby došlo až při poslední

takové nehodě, která se shodou okolností odehrála při volbách. Výsledky voleb sice nakonec žádnou zvláštní katastrofu pro republiku nepředstavovaly (vyhrála ČSSD s 30 % hlasů, druhá byla ODS s 25 %), ale sotva dva měsíce nato stihla ČR povodeň o síle tisícileté vody. Spolu s povodněmi na Moravě v roce 1997 se počítá mezi nejtěžší přírodní katastrofy naší moderní historie a v povodí Vltavy za největší povodeň od Velké povodně z roku 1845. Průtok Vltavy byl ovšem v roce 2002 ještě o 20 procent vyšší než tehdy.

Dnes můžeme slyšet vyzvánění Zikmunda jen několikrát do roka, vždy o Vánocích a Velikonocích. Dále jen při některých svátcích a mimořádných událostech, např. k ukončení výstavy Deset století architektury anebo po teroristickém útoku z 11. září 2001.

Prorocství katedrál

Další věštba související s katedrálou svatého Víta se naplnila o mnoho století dříve. Jakýsi astrolog prý tehdy předpověděl, že král Václav IV. zahyne před chrámovou věží. Král se rozhodl nebezpečí z této věštby plynoucí jednou provždy odstranit tím, že věž nechal zbořit. Nepodařilo se mu to však zcela. Než byla srovnána se zemí, král 16. srpna 1419 zemřel, patrně na mrtvici nebo srdeční slabost v souvislosti s propuknutím husitských bouří, kdy ho k nepřítelům rozlítla zpráva o první pražské defenestraci. Stalo se tak nikoli před věží, ale v Novém Hradě u Kunratic, v ústraní, kam se král často uchýloval, nebo spíše prchal před panovnickými povinnostmi. Budeme-li však předložku „před“ chápat jako určení času, potom skutečně zemřel před věží, tedy dříve, než věž byla zbořena. Není ovšem historicky doloženo, že by král Václav IV. skutečně prikázal zbořit nějakou část katedrály. Chrám však poškodili husité, a to z vlastní iniciativy, bez královského příkazu.

Existuje však ještě jedno prorocství, směřující naopak k dostavění chrámu. To praví, že panovník, který jej dostaví, definitivně odvrátí od Evropy tureckou hrozbu a vstoupí do chrámu Boží Moudrosti

(Hagia Sofia) v Istanbulu. Pokusil se o to císař Leopold I. a roku 1673 slavnostně položil základní kámen dostavby katedrály. O tom, jaký význam tehdy přikládali věštbám a proroctvím jak křesťané, tak muslimové, svědčí, že sultán Osmanské říše se rozhodl Leopoldovy plány překazit a chystal vpád do Evropy. Císař proto dostavbu přerušil a ušetřené prostředky použil na posílení svého vojska. Naplnění proroctví se tak dá hodnotit jako poloviční. Částečně dostavěná katedrála zajistila, že Turci sice obléhali Vídeň po dobu deseti let, ale Evropu neobsadili, a ani Leopold I. se do Istanbulu nepodíval. Katedrála byla dostavěna až roku 1929, nedá se však říct, že by prezident Masaryk předpověď naplnil a vyhnal Turky z Evropy. Třeba se proroctví vztahovalo jen na feudální panovníky, a ne na demokratické, ale neurozené prezidenty.

Podivná zjevení

Podle pověstí byla i v chrámu sv. Víta spatřena různá zjevení. Podrobně je popsán případ, kdy se roku 1619 protestanti (kalvinisté) chystali chrám vyklidit a vyrabovat. Vyděsilo je, že v noci na 23. listopadu 1619 byl chrám zevnitř osvětlen. K stejnému úkazu došlo i 29. listopadu 1619, kdy se navíc z chrámu ozýval zpěv mužských hlasů a zvuk varhan. To vše se opakovalo ještě v noci na 21. prosince 1619. Vojáci tehdy chrám prohledali, ale nikde nikoho nenašli. I když to bylo chápáno jako jasné varování před vyrabováním chrámu, kazatel Škultétus toho nedbal a nechal chrám „vyčistit“. Kupodivu toto své svatokrádežné počínání přestál bez úhony.

K podobné události došlo ještě roku 1753, kdy světlo viděl a zpěv a varhany slyšel granátník na stráži. Spatřil také bílou postavu a vystřelil po ní, postava po něm hodila hrst pšenice. Druhou noc se vše opakovalo, jen s tím rozdílem, že postava hodila po vojákovi hrst peněz. A třetí noc po něm hodila tu kulku, kterou na ni vypálil první noci. Vznikla z toho věštba, že roku 1754 bude bohatá úroda, další rok nastane hojnost stříbra a třetí rok začne válka – což se také vyplnilo,

protože v roce 1756 začala válka s Pruskem o dědictví rakouské, kterou dnes označujeme jako sedmiletou.

Poslední případ záhadných zjevení v katedrále sv. Víta se měl podle pověsti odehrát na přelomu 18. a 19. století. Konala se tehdy tzv. mše mrtvých, rozsvítla se světla, zažehly se svíčky a ze Svatováclavské kaple vyšel průvod postav ve starodávných oděvech, vidět bylo sv. Jana Nepomuckého, sv. Václava, sv. Prokopa, sv. Víta, sv. Zikmunda, sv. Ludmilu a další. Po mši se průvod mrtvých navrátil zpět do Svatováclavské kaple.

Svantovít – svatý Vít?

V pověstech o pohanských dobách se připomíná, že na místě dnešního svatovítského chrámu stávala socha pohanského boha Svantovíta, což byl ochránce zemské úrody, kterému se nosily oběti. Tento zvyk se kupodivu praktikoval a udržel i v christianizované společnosti a prý ještě v 18. století nosil lid do chrámu obětiny k pozhánání: kohouty, koláče a víno určené sv. Vítovi – někdejšímu Svantovítovi. Pověst není historicky doložena a možná využívá jen zvukové podobnosti jména pohanského boha a křesťanského světce.

Jeruzalémský svícen

Na pravou míru je třeba ještě uvést jednu legendu vztahující se k chrámu. V této legendě se vypráví o tzv. jeruzalémském svícnu, jednom z dvanácti svícňů, které stály u archy úmluvy v Šalamounově chrámu v Jeruzalémě. Když je ukořistil císař Titus, dva z nich daroval milánské legii, která se při dobývání Jeruzaléma zvláště vyznamenala. V Miláně se potom o několik set let později stal jeden ze svícňů kořistí českého krále Vladislava, když město spolu s německým císařem roku 1162 dobyl. Bohužel, svícen je sice starý, ale ne natolik, kolik uvádí legenda. Pochází přibližně z poloviny 12. století a některé jeho doplňky z dob ještě pozdějších.

Veroničina rouška

Nejasný zůstává původ ještě jedné legendární relikvie, tzv. Veroničiny roušky. Podle pověsti by to měl být šátek, který podala sv. Veronika Ježíšovi na jeho křížové cestě, aby si osušil tvář od krve a potu. Na šátku se pak zachovala obtištěná Ježíšova tvář. Sv. Veronika vzácnou památku darovala papeži Klimentu I. a ve Vatikánu je uchovávána dodnes. Podle jiných pramenů však Ježíšovu podobiznu na plátno namaloval evangelista sv. Lukáš. Karel IV. v každém případě po této vzácné relikvii, jež byla v držení papeže, velmi toužil, ale papež odmítal všechny jeho nabídky. Karel IV. proto nechal zhotovit kopii tak přesnou, že ji mohl s originálem snadno zaměnit, aniž by kdokoli něco poznal. Podle jiné verze této legendy se králi podařilo přece jen získat část vzácné roušky.

Rouška se pak objevuje ještě v další souvislosti. Údajně to je právě ona, která posloužila jako vzor k tzv. točenci, pruhu látky zkroucené do kruhu s volnými cípy, kterou si jako své osobní znamení vybral syn Karla IV. Václav IV. Dokonce založil volný rytířský řád točence, jehož insignie uděloval za zásluhy významným šlechticům. V této tradici pokračoval jeho nevlastní bratr král Zikmund a po něm ještě Zikmundův zeť a následník Albrecht II. Habsburský, manžel Zikmundovy dcery Alžběty (Zikmund neměl mužského dědice).

Máme v Praze Turínské plátno?

V chrámovém pokladu svatovítské katedrály se možná nachází i částka nejvzácnější relikvie – kousíček plátna, do kterého bylo po sejmutí z kříže zabaleno tělo Ježíše Krista a v němž Kristus vstal z mrtvých. Pokud by tomu tak bylo, mohlo by se jednat o odstřížek tzv. Turínského plátna. V něm se prolínají dva osudy – dva příběhy staré téměř dva tisíce let. My dnes máme tu výjimečnou příležitost připsat k němu další kapitolu. Co všechno jí však předchází?

Člověk zvaný Ježíš Kristus

Zdá se téměř zbytečné popisovat další papír informacemi o tomto zajisté velmi výjimečném muži. Jenže za posledního půl století, kdy se v naší zemi již nevyučuje náboženství (ani nepovinně) a kdy věřících znatelně ubylo, se mnohé zapomnělo. Někdy i to naprosto základní. Proč je tedy Ježíš Kristus pro věřící tak důležitý? Krátce řečeno proto, že jej křesťané považují za svého Spasitele, Mesiáše, Vykupitele. A jak k tomuto názoru došli? Kromě jiného hlavně proto, že Ježíš jako první (a dosud jediný) člověk v praxi předvedl zázračné vzkříšení, zmrtvýchvstání, a zároveň toto vzkříšení přislíbil i všem svým následovníkům, křesťanům. Těch je dnes, bez ohledu na rozdělení do jednotlivých církví, 1,8 miliard. obyvatel naší planety, z toho téměř jedna miliarda římských katolíků. Jiní Ježíšovi současníci, dnešní judaisté, Ježíše za předpověděného Mesiáše neuznali a čekají na něj dodnes.

Fakt Ježíšova vzkříšení je pro křesťany jedním ze základních článků víry, dogmatem, o němž se nepochybuje a které se nedokazuje. Dlouho si to také nikdo veřejně nedovolil. Ti nejpovolanější odborníci, teologové, měli vědecké studium bible navíc až do roku 1933 zakázáno. Nakonec se však našli jednotlivci, vědci i badatelé, kteří začali některé skutečnosti z Ježíšova života ověřovat a – nedejbože – i zpochybňovat. Jejich činnost se samozřejmě jaksi zrovna neslučuje s přesvědčením věřících křesťanů ani oficiálním přístupem představitelů církví. Je to pochopitelné. Když zázrak zmrtvýchvstání vědecky objasníme a vysvětlíme přirozeným způsobem, například tak, že Ježíš na kříži nezemřel, ale pouze upadl do hlubokého bezvědomí, tak zázrak přestane být zázrakem. A jestliže to nebyl zázrak, potom ani Ježíš nemůže být oním očekávaným Mesiášem. Téměř dvě miliardy lidí tak téměř dva tisíce let uctívají někoho, kdo si to vlastně vůbec nezaslouží. Jestliže padne tento základní článek křesťanské víry, padá s ním i celý křesťanský svět, včetně všech jeho církví a struktur, například Vatikánu, kostelů, farností, bohosloveckých fakult či svědků Jehovových atd.

Kromě toho bude třeba přehodnotit i dějiny církví, inkviziční procesy, násilné křtění pohanů v Prusku, stejně jako amerických indiánů. Zhroutí se celý systém svatých a blahoslavených osob. Z krucifixu se stane naturalistické zpodobnění krutě mučeného člověka. Domyslet všechny souvislosti snad ani není možné...

Není divu, že se pokusy převyprávět Ježíšův příběh nesetkaly zrovna s nadšeným ohlasem, i když jsou svrchovaně zajímavé. Jak tedy vypadá tato převyprávěná verze?

Stručný životopis Ježíše Krista

Přenesme se do Palestiny 1. století př. n. l., tedy krátce před narozením Ježíše. Palestina je římskou provincií, v zemi vládne židovský král Herodes. Jednou z mnoha místních náboženských skupin, neřkuli přímo sekt, jsou esejci. Jedná se o duchovní společenství, které se rovněž aktivně připravuje na Ježíšův brzký příchod. Někteří autoři vyvozují, že Ježíšovo narození mohlo být dokonce esejskými naprosto promyšleně zinscenováno, aby se mesiášská vize naplnila co nejdříve. Podle této odvážné spekulace byla Maria oplodněna, aniž o tom věděla, např. v oblouzení nějakou halucinogenní drogou. Před porodem se Maria nutně musí dostat do Betléma, protože právě tam se má narodit budoucí Mesiáš. I to se zdaří. Esejské pikle pokračují dál. Podstrčit narozeného chlapce jako budoucího Mesiáše do ochrany stávajícímu židovskému králi Herodovi se nezdaří, i když Herodes jinak esejce podporuje. Skutečný Mesiáš však představuje až příliš silnou konkurenci. Následuje známý egyptský exil celé rodiny, který trval asi 3 až 4 roky. Znovu se v Novém zákoně setkáváme s Ježíšem jako s dvanáctiletým, když v jeruzalémském chrámu udiví přítomné kněze svojí moudrostí. I pro to je možné najít jednoduché vysvětlení – Ježíšovi se dostalo důkladné věroučné přípravy přímo u esejců. V Ježíšově životopise následuje další přestávka, která trvá osmnáct let. Dodneška je tato pauza nezmapovaná, není zřejmé, co dělal a čím se vlastně zabýval. Snad žil izolovaně v nějaké esejské komunitě

a připravoval se na „kariéru“ Mesiáše, snad se vydal na východ – do Egypta, Indie, k Himálaji? Podle toho, jaké zázraky vykonal, byl nakonec zdatným léčitelem, hypnotizérem a psychotronikem. Snad si osvojil i jisté jogínské praktiky. Ať už svoje jistě mimořádné schopnosti získal kdekoliv, nakonec mu pomohly definitivně potvrdit jeho mesiášství při závěrečné zkoušce, kdy měl zemřít (nebo se nechat zabít) a vstát z mrtvých.

Podle teorie o esejském spiknutí bylo vše celkem podrobně naplánováno. Ani esejci nemohli doufat, že Ježíš skutečně zemře, a pak zase obživne. Proto uvažovali, jak mu zařídit dostatečně efektní až senzační způsob smrti, který by se ovšem dal přežít. V úvahu připadalo pouze ukřižování. Proces s Ježíšem je zinscenován a veden tak, aby se nakonec skutečně dočkal právě tohoto rozsudku.

Ježíšovo ukřižování však vůbec neproběhlo tak, jak bývalo v té době obvyklé. Tento mimořádný odsouzenec pobyl na kříži nezvykle krátce, asi jen tři hodiny. Řízením osudu (či spiknutím?) mu nebyly zpřeráženy nohy, což se běžně dělávalo a jak se také stalo u dvou dalších odsouzenců ukřižovaných spolu s ním. Závěrečné probodnutí boku mělo u Ježíše charakter lehkého protržení kůže. Nejednalo se o hlubokou tržnou ránu vedoucí k úmrtí. Když Ježíš, patrně v hlubokém, možná i nějakým opiátem prohloubeném kómatu, na ránu oštěpem nereagoval, setník Longinus, nejspíš také jeden ze spiklenců, ho prohlásil za mrtvého. Na tento okamžik v blízkosti kříže čekali Ježíšovi stoupenci. Začíná hra o čas, jde o každou minutu. Josef z Arimatie, člen sanhedrinu, patrně esejec, a tudíž další spiklenec, ihned spěchá za Pilátem a naléhá na něj, aby mu vydal Ježíšovo mrtvé tělo, protože podle židovských zákonů musí být ještě téhož dne pohřbeno. Pilát je s tím bez problémů srozuměn. Všechno běží ráz na ráz. Josef z Arimatie spolu s dalším pomocníkem Nikodémem snímají „mrtvé“ Ježíšovo tělo z kříže. Dotýkají se ho i přesto, že se podle židovských rituálních předpisů v předvečer paschy nesmí poskvřnit dotykem mrtvého těla. Tohoto zákazu nedbají. Vědí tedy, že Ježíš žije? Jeho tělo

dopraví během dvou hodin do Josefova skalního hrobu přímo v Jeruzalémě, patrně předem připraveného pouze a jediné pro tento účel. Konečně mohou Ježíšovi věrní nerušeně pracovat. Pro svého Mistra připravili léčivý tlakový zábal asi z 32 kilogramů směsi myrhy a aloe a celého ho zabalili do plátna. Vše měli v „hrobě“ předem připravené. V této chvíli se setkávají oba hrdinové našeho příběhu, člověk a kus plátna.

Ježíšovým zachráncům už nezbývá než čekat, jestli zábal zabere. Nejpozději o padesát hodin později je jasné, že se tak stalo. V neděli ráno je Ježíšův hrob prázdný. Prorok začíná žít v ilegalitě. Oholil si vousy, čímž zcela změnil svou dosavadní podobu, a nechává se poznat jenom vyvolenými, tedy Máří Magdalénou a svými učedníky. Nevěřícímu Tomášovi dovolí, aby si osahal jeho rány. Po nějakém, asi nepřítli dlouhém čase Ježíš odchází z Palestiny. Snad do Indie, snad ještě dále na východ. V kašmírském Šrínagaru prý založil vlastní klášter, a dokonce je tam snad i pohřben. Ve výzkumu Ježíšova údajného indického hrobu zatím brání tamější nepokoje.

Plátno zvané Turínské

Na počátku to byl obyčejný kus látky. Někdy začátkem našeho letopočtu jej někdo utkal v Palestině a Josef z Arimatie ho zakoupil tolik, aby do něj mohl zabalit tělo dospělého muže. Předpokládal, že plátno natáhne na zem, na jednu polovinu položí po délce tělo a druhou polovinou ho přikryje tak, že hlava bude ležet v ohybu látky. Protože vše proběhlo podle plánu, plátno posloužilo svému účelu a oživený Ježíš byl z něho zase vybalen. Mezitím se do plátna otiskla podoba jeho těla. Jistě si toho povšimli již Ježíšovi zachránci a plátno se od té doby stalo relikvií. Nevíme, co se s tímto plátnem ve skutečnosti stalo. Podle tradice je právě tímto plátnem ten kus lněné látky s otiskem Ježíšova těla, který je od roku 1578 nepřetržitě uložen v turínské katedrále.

Plátno bylo hned od počátku považováno za zázračné. O jeho osudech na začátku letopočtu se neví nic určitého, ale zdá se, že se jeho

vliv projevoval v ostatních výtvarných památkách té doby. Ježíš byl na nich totiž tradičně a v podstatě neměnně zobrazován s některými ustálenými charakteristickými znaky, jako by podle jednotné předlohy. Víme, že je poskládané tak, aby byla vidět jenom hlava postavy. Do roku 57 bylo uchováváno v Edesse (dnešní Urfa v Turecku). Když nový panovník přestal být nakloněn křesťanům, bylo plátno zazdženo (spolu s dalšími posvátnými předměty, například prý s věčně hořící lampou) do západní městské brány zvané Kappe. Později bylo považováno za ztracené až do svého náhodného objevení v roce 525 při opravě hradeb po povodni. Roku 944 posloužilo jako výkupné za obléhanou Edessu a bylo doručeno byzantskému císaři Romanu Lakapenovi do Konstantinopole a uloženo v jeho sbírkách relikvií. Zde bylo roku 1204 veřejně vystaveno při 4. křížové výpravě. To je také první spolehlivá historická zmínka o Turínském plátně. Dalších 150 let se opět o plátnu neví. Mezi lety 1337 až 1356 se objevuje již ve Francii jako majetek rytíře Gotfryda de Charny, což by mohl být příbuzný, snad přímý potomek stejnojmenného mistra templářského řádu upáleného spolu s velmistrem Jacquesem de Molay v roce 1314. Snad by bylo možné ho dokonce ztotožnit s legendárním templářským bafometem. Touto dobou již po Evropě jako relikvie také kolovalo několik ústřížků z Kristova pohřebního roucha, těžko však říct, zda měly nějakou souvislost s plátnem, které dnes označujeme jako Turínské, protože od roku 1578 je jako majetek Vatikánu definitivně uloženo v turínské katedrále.

Vědecké výzkumy Turínského plátna

Je v podstatě nepochopitelné, že tak vzácná relikvie byla zkoumána tak málo. Bezpečně víme tolik, že plátno o rozměrech 110x436 cm je z čistého lnu a že je tkáno ve starověku poměrně dosti vzácnou keprovou vazbou, která tvoří vzorek tzv. rybí kosti. (Útkové nitě se vedou vždy pod třemi nitěmi osnovy a potom nad jednou osnovní nití, což stále pokračuje, přičemž útková vlákna jsou vždy o jednu osnovní

nit posunuta.) Plátno materiálem, rozměry i zpracováním odpovídá plátnům používaným v Palestině začátkem letopočtu k pohřebním účelům. Uprostřed plátna je otisk mužské postavy vysoké asi 180 cm, otisk je viditelný zepředu i zezadu, tak jak bylo tělo do plátna zabaleno. Proporce odpovídají tomu, že otisk vznikl přitisknutím plátna na tělo. Rány na tomto těle a jejich vtlačení do plátna odpovídají biblickému vyličení Kristova předsmrtného utrpení.

Jednotlivá zkoumání Turínského plátna

1898

Z tohoto roku pochází vůbec první fotografie plátna. Byla pořízena na skleněné desce o rozměrech 50x60 cm. Ukazuje se, že obraz na plátně je vlastně negativem, při vyvolání se jako pozitiv objevila dokonalá podobizna muže, kdysi do tohoto plátna zabaleného. Zároveň byly potají pořízeny další dvě fotografie plátna. I když byly mnohem méně dokonalé, dokazovaly, že první oficiální fotografie plátna rozhodně nejsou nijak dodatečně vylepšeny. Až do roku 1931 je plátno zkoumáno jen podle těchto fotografií.

1900–1933

Paul Vignon, v podstatě dobrodruh, který se nakonec specializoval na výzkum Turínského plátna, se snaží objasnit, jak vznikl obraz na plátně. Přichází s teorií vaporografismu. Zjednodušeně řečeno, muž zabalený do plátna se zcela jistě uvnitř zpotil. Jeho pot, který kromě jiného obsahoval i močovinu, z níž se uvolňoval dusík, spolu se směsí bylin zoxidoval celulózová vlákna v plátně, a tím je obarvil. Zbarvení plátna je logicky nejsilnější tam, kde se nejtěsněji dotýkalo těla. Svoji teorii Vignon ověřil i úspěšným praktickým pokusem. To by ovšem znamenalo, že v plátně byl uložen živý, nikoliv mrtvý člověk.

1969

Jedenáctičlenná komise expertů, svolaná turínským kardinálem Pellegrinem, má zkoumat nejen fotografie, ale i plátno samotné. Při té příležitosti byly pořízeny celkem nekvalitní barvené fotografie a plátno mělo být zkoumáno celé dva dny pod mikroskopem a pod ultrafialovým a infračerveným světlem. Naprosto nepřipravení odborníci nedošli k žádným závěrům. Celý skrovný vyměřený čas věnovali spíše diskusím než samotnému průzkumu plátna. Závěrem komise navrhl, aby v budoucnu byly zkoumány jen miniaturní kousky, které se za tím účelem odeberou. Uvažuje se o datování plátna pomocí C14.

1972

Požár v turínské kapli – pokus o fyzickou likvidaci nežádoucí relikvie ještě před hrozcím datováním pomocí C14? Plátno se zachránilo doslova zázrakem.

1973

Na plátno se chystá další učená komise. Na výzkum dostala tři dny, plátno bylo poprvé ukázáno v televizi. Byly z něj odstříženy kousky a vzorky k dalšímu bádání. Účastníci tohoto výzkumu zjistili, že na plátně jsou stopy náhodou zachycených bavlněných vláken, která se tam dostala již při tkaní, přičemž tato bavlna rozhodně pochází z oblasti Blízkého východu. Nejzajímavější jsou výsledky pylové analýzy, která na plátně objevila několik desítek různých druhů pylu. Některé z nich se vyskytují jenom u Mrtvého moře. Milým překvapením tohoto výzkumu byl pyl rýže. Ten se na plátno zachytil, když bylo dvakrát krátce vystaveno ve Vercelli (stalo se tak v letech 1494 a 1562). Vercelli bylo v té době hlavním střediskem pěstování rýže v Evropě.

1978

Plátno zkoumá americká komise (25členná) a někteří badatelé pocházející z Turína. Na výzkum mají dva týdny. Pořízeno bylo několik

detailních fotografií a po počítačovém zpracování vystoupila postava z otisku ještě mnohem zřetelněji. Výška těla byla upřesněna na 182 cm, váha na 79 kg. Zpracování získaného materiálu probíhá dodnes a čas od času je o něm vydána zpráva.

80. léta

Bylo potvrzeno, že domnělá krev na plátně je skutečně lidská, a to skupiny AB. Zároveň byla potvrzena i Vignonova teorie vzniku otisku na plátně.

1988

Z plátna je po obsáhlých přípravách a přích o to, kdo se tohoto výzkumu zúčastní, odstrižen kousek určený pro datování pomocí C14. Ústřížek je pak ještě rozdělen na tři části. Dr. Tite z Britského muzea odchází se vzorky do sakristie, kde je o samotě uloží do trubic. Každá nakonec vybraná referenční laboratoř (Tuscon, Oxford, Curych) obdrží celkem tři vzorky – kousek Turínského plátna a dva vzorky kontrolní. Téhož roku všechny tři laboratoře datují plátno do středověku (cca 1350). Vzniká podezření, že kousky Turínského plátna byly zaměněny za jinou, středověkou textilii.

Vedou stopy do Prahy?

I když jsem problém Turínského plátna považovala pro mě osobně spíše za okrajový, sugestivní líčení H. Kerstena o všech peripetiích okolo mě opravdu zaujalo. Napadlo mě, že jeho pátrání po všech možných kouscích přece jen nebylo vyčerpávající, když vynechal jednu z nejobsáhlejších sbírek relikvií v Evropě – kolekci Karla IV. Bylo by krajně podivné, kdyby se Karel IV. (1316–1378), český král, ale hlavně římský císař, nepokusil získat i kousek věhlasného pohřebního plátna, které se navíc právě v jeho době, roku 1357, nově objevilo na veřejnosti. A také ho získal. V *Ilustrovaném katalogu pokladu chrámu sv. Víta*, vydaném v roce 1948 Metropolitní kapitulou v Praze,

je jako položka 100d zapsán stříbrný rámeček se dvěma kousky tkanin s nápisem *De sudario et panno cruentato Christus*. V překladu tedy: *Z poutního roucha Páně a plátna při jeho pohřbu zakrváceného*. Karel IV. tyto relikvie obdržel od papeže Innocence VI. Ten byl papežem v letech 1352–1362, tedy opět v době znovuoobjevení Turínského plátna, a navíc ještě ve francouzském Avignonu. K tomu mi vedoucí oddělení uměleckých sbírek Správy pražského hradu PhDr. Martin Herda potvrdil, že tato relikvie je kupodivu stále na svém místě, a to pod novým inventárním číslem K 202. Mnoho informací však o ní k dispozici není, protože dosud nebyla blíže zkoumána. Víme jen, že odstřížek zakrváceného pohřebního roucha je hnědorudé barvy, že to je lněná látka a že měří 65x47 mm. Druhý, menší kousek z blíže neurčeného poutního roucha (šátku?) je snad hedvábný.

Tento malý objev mě tehdy rozradostnil natolik, že jsem v té době napsala i H. Kerstenovi a o všem ho informovala. Domnívala jsem se, že při jeho zápalu pro věc a zkušenostech bude další zkoumání pražských částek Kristova pohřebního roucha hračkou. Zatím totiž není možné tyto miniaturní kousíčky látek ani řádně vyfotografovat, protože jsou uloženy pod sklem, a to by se muselo demontovat, ale na to nejsou peníze atd.

Bohužel se mi H. Kersten neozval, ale možná si uvědomil, že další zkoumání Turínského plátna nebude jednoduché, již jen proto, že k jeho výzkumu musí dát souhlas Vatikán. Jiné kousky Turínského plátna, např. v podobě středověkých relikvií, které by bylo možné zkoumat bez souhlasu Vatikánu, buď neexistují, nebo je Kersten dosud neobjevil. Tím vystoupila do popředí důležitost pražských částek Kristova roucha.

Další pátrání se tedy odvíjelo bez účasti H. Kerstena. Nakonec se ukázalo jednodušší, než jsem čekala. Protože se tento odstřížek dochoval ve svatovítských sbírkách dodnes, mohla jsem se pustit po jeho stopě i sama. S pomocí PhDr. Martina Herdy se mi podařilo zjistit následující: onen odstřížek o rozměrech 65x47 mm má hnědo-

rudou barvu a je lněný. Stačil potom již jen jediný upřesňující dotaz na způsob vazby plátna. Bohužel relikvie Karla IV. nemá pro Turínské plátno onu charakteristickou a na první pohled rozpoznatelnou vazbu hrotitého kepru, takže rozhodně nebyla odštířena z originálu.

Ve hře ale i tak zůstává přinejmenším jedna zajímavá možnost. Pokud by se prokázalo, že Turínské plátno je padělkem, nevlastnil náhodou Karel IV. odstřížek ze skutečného plátna, v němž byl pohřben Ježíš Kristus? A pokud ano, odkud ho získal? To známo není, a tak tento otazník zůstává i nadále otazníkem.

Bazilika sv. Jiří

Románský kostel sv. Jiří na Pražském hradě, obecně známý jako bazilika sv. Jiří, pochází z poloviny 12. století a je považován za naši nejstarší dochovanou sakrální památku a zároveň za nejzachovalejší románskou památku u nás. Historie tohoto kostela sahá přibližně do roku 920, kdy jej na tomto místě založil kníže Vratislav I. Roku 973 při zdejším kostele založil kníže Boleslav II. vůbec první klášter v Čechách. Jednalo se o klášter sester benediktinek, jehož první abatyši se stala sestra knížete Mlada. Při této příležitosti byl také přestavěn původní kostel sv. Jiří do podoby trojlodní baziliky. Po požáru v roce 1142 musel být kostel znovu stavebně upravován a na jeho východní straně byly přistavěny dvě věže. Poslední velká přestavba, a to v barokním slohu, se realizovala v letech 1657–1680. Roku 1785 byl klášter zrušen v důsledku josefínských reforem a budovy kláštera byly přestavěny a využity jako kasárny, případně jako obydli pro kněze. V roce 1969 se objekt stal majetkem Národní galerie. Zdejší abatyše byly nastolovány českými královnami, po zrušení kláštera toto právo přešlo na představené Ústavu šlechticů.

Svatojiřský kostel a klášter je zajímavý tím, že v jeho zdech byly uloženy ostatky sv. Ludmily, babičky sv. Václava (v kapli sv. Ludmily). Dále se zde nachází náhrobek abatyše Kunhuty, sestry Václava II.,

a koruna svatojiřských abatyří z poloviny 16. století (v kapli sv. Anny). V čele hlavní lodi můžeme vidět náhrobky přemyslovských knížat Vratislava I. a Boleslava II. a snad i ostatky knížat Oldřicha a Jaromíra. Pod bazilikou se rozkládá románská pohřební krypta, umístěná pod její zadní částí. Původně bývaly v kostele krypty dvě, ale ta první z nich byla zruřena.

Pozornost návřtěvníků budí socha mrtvé dívky ve značném stupni rozkladu, včetně vnitřností prolezlých jeřtěrkami, řábami a další havičtí. Podle pověsti socha zpodobňuje dívku Brigitu, milou jednoho z hradních kameníků. Mladík se do dívky zamiloval a ona do něj, ale před svatbou musel kameník jeřtě odjet za prací do nějaké vzdálené vesnice. Když se vrátil, místní drbny dívku pomluvíly, kameník svou milou ze řárlivosti zabil a mrtvolu zavlekl do křoví. V tomto hrůzném stavu byla nalezena až po několika dnech, mladík se k činu hned doznal a před popravou měl poslední přání – aby směl vytvořit sochu znázorňující dívčino tělo ve stavu, v jakém bylo objeveno. Tak se v bazilice sv. Jiří ocitla tato zvláštní plastika. Podle střízlivější verze k řádné takové události nedošlo a neznámý umělec chtěl pouze co nejpůsobivěji znázornit alegorii lidské nestálosti, pomíjivosti, zmaru a marnosti.

Ke kostelu se váže legenda o zázračném vidění, kterého se zde dostalo sv. Aneřce. Při odpolední modlitbě u dřevěného kříže se jí najednou udělalo nevolno a spatřila strařlivý konec bitvy na Moravském poli a hrůznou smrt svého synovce, českého krále Přemysla Otakara II., který v této bitvě 26. srpna 1278 padl. Na modlitbách byla v té chvíli také asi sedmiletá Aneřka Přemyslovna, dcera krále Přemysla Otakara II., které na ruku skanula krev ze sošky Krista umístěné na krucifixu, když tato soška začala krváčet.

Kostel Vřech svatých

Kostel Vřech svatých na Prařžském hradě je dnes zaklíněný mezi budovami Starého královského paláce a Úřtavu řlechtičen. Zřejmě ř již

v době, kdy zde stával románský palác, k němu přiléhala kaple s apsidou. Tento základní vztah mezi oběma objekty zachoval při gotické přestavbě i Petr Parléř. Z nádherně vyzdobeného kostela s vysokými kružbovými okny však po požáru v roce 1541 zůstaly jen obvodové zdi. Obnovit jej nechala francouzská královna vdova Alžběta, dcera Maxmiliána II., v letech 1579–1580 na své vlastní náklady.

Kostel je známý tím, že do něj byly v roce 1588 ze Sázavského kláštera převezeny ostatky sv. Prokopa, které tu jsou dodnes uloženy v severní části kostela vedle vchodu.

Nejvyšší purkrabství

Sídlo kastelánů a později purkrabích, kteří měli na starosti hrad a zastupovali na něm panovníka v době jeho nepřítomnosti, zřejmě v těchto místech stávalo již v románské době. Když do Prahy jako do svého budoucího sídelního města přijel roku 1335 český král Karel IV., našel královské komnaty v tak bídém stavu, že se musel dočasně uchýlit právě do budovy purkrabství. V noci ho ze spánku vyrušily drobné krůčky, praskání táflování a snad i chichotání neviditelných bytostí. Vše vyvrcholilo tím, že „cosi“ zvedlo ze stolu číši a mrštilo ji do krbu. Podle pověsti měli toto strašení na svědomí tzv. domácí skřítkové, dnes bychom řekli, že to byl typický projev poltergeista – hlučného, lomozíciho ducha či strašidla. Proč došlo k těmto projevům právě v králově přítomnosti, není známo, zvláště když byl vnímán jako ochránce Čech, a posléze dokonce jako „Otec vlasti“. Zdá se pozoruhodné, že tyto projevy neznámé síly nebyly, a to ani později, přičteny samotnému ďáblu, který přišel děsit a pokoušet extrémně zbožného Karla IV.

Podobná historka se přitom odehrála o několik století později, kdy kazatele Martina Luthera obtěžoval na hradě Wartburg ďábel velmi podobným způsobem – sebral mu ze stolu kalamář a hodil ho na zeď. Další možností, komu přičíst tento jev, by byli dlužníci a další vězni,

Toto je pouze náhled elektronické knihy. Zakoupení její plné verze je možné v elektronickém obchodě společnosti eReading.